

www.gofin.pl

ZESZYTY METODYCZNE RACHUNKOWOŚCI

nr 4 (388)

Dwutygodnik

ISSN 1429-396X

20.02.2015 r.

Dodatek nr

3

ODRO CZONY PODATEK DOCHODOWY W KSIĘGACH I SPRAWOZDANIU FINANSOWYM

I. CEL I ZAKRES ODRO CZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO	str. 3
1. Jednostki zobowiązane do ustalania odroczonego podatku dochodowego.....	str. 3
2. Różnice pomiędzy wartością bilansową a podatkową aktywów lub pasywów ...	str. 4
3. Częstotliwość ustalania odroczonego podatku dochodowego	str. 8
II. PREZENTACJA ODRO CZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM	str. 8
1. Podatek odroczone w rachunku zysków i strat.....	str. 8
2. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w bilansie	str. 9
3. Podatek odroczone w rachunku przepływów pieniężnych sporządzanym metodą pośrednią.....	str. 9
III. TYPOWE PRZY CZYNY POWSTAWANIA RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH.....	str. 10
1. Niezrealizowane różnice kursowe z wyceny bilansowej należności wyrażonej w walucie obcej.....	str. 10
1.1. Wycena bilansowa transakcji w walutach obcych.....	str. 10
1.2. Przeliczanie faktur w walutach obcych dla celów VAT.....	str. 10
1.3. Różnice kursowe uwzględniane dla celów podatkowych i bilansowych oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego.....	str. 11
2. Przekwalifikowanie nieruchomości ze środków trwałych do inwestycji	str. 13
2.1. Wycena i amortyzacja nieruchomości zaliczanych do inwestycji w świetle ustawy o rachunkowości	str. 13
2.2. Nieruchomości w ujęciu podatkowym oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego.....	str. 14
3. Skutki bilansowe dokonania jednorazowego odpisu amortyzacyjnego dla celów podatkowych	str. 16

4. Rozliczenie leasingu podatkowo – operacyjnego, a bilansowo – finansowego .. str.	18
4.1. Zasady kwalifikowania umów leasingu dla celów bilansowych..... str.	18
4.2. Amortyzacja bilansowa przedmiotu leasingu str.	19
4.3. Podział opłaty na część kapitałową i odsetkową..... str.	19
4.4. Rozliczenie kosztów bilansowych i podatkowych przy umowie leasingu..... str.	23
4.5. Odroczony podatek dochodowy przy umowie leasingu str.	24
5. Wycena akcji według przepisów rozporządzenia o instrumentach finansowych .. str.	25
5.1. Początkowe ujęcie akcji w księgach rachunkowych str.	26
5.2. Wycena akcji na dzień bilansowy..... str.	26
5.3. Rozliczenie nabycia akcji dla celów podatku dochodowego oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego str.	27
6. Nienotyfikowane odsetki od kredytu str.	29
6.1. Skutki otrzymania kredytu w księgach rachunkowych str.	29
6.2. Koszty związane z zaciągniętym kredytem w świetle przepisów podatkowych oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego..... str.	30
7. Skutki nieprzekazania do dnia bilansowego kwoty odpisu na rachunek ZFŚS .. str.	32
7.1. Ewidencja księgowa odpisu rocznego na ZFŚS str.	32
7.2. Moment zaliczenia odpisów na ZFŚS do kosztów podatkowych oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego..... str.	33
8. Korekta kosztów podatkowych z tytułu nieterminowych płatności str.	35
9. Wpływ premii inwestycyjnej na wysokość odroczonego podatku dochodowego str.	37
9.1. Zasady udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcom działającym na terenie specjalnych stref ekonomicznych..... str.	37
9.2. Ustalenie dochodów podlegających zwolnieniu od podatku str.	38
9.3. Skutki bilansowe skorzystania z premii inwestycyjnej..... str.	39
10. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ustalane w związku ze stratą podatkową str.	41

POLECAMY!

W Dzienniku Urzędowym Ministra Finansów z 22 stycznia 2015 r. pod poz. 6 opublikowano uchwałę nr 10/2014 Komitetu Standardów Rachunkowości z dnia 25 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia znowelizowanego Krajowego Standardu Rachunkowości nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dacie bilansu – ujęcie i prezentacja”.

Wraz z następnym numerem Zeszytów Metodycznych Rachunkowości otrzymają Państwo w formie dodatku treść tego standardu. Warto zapoznać się z wprowadzonymi zmianami. W nowym KRS nr 7 doprecyzowano bowiem m.in. zagadnienia dotyczące możliwości korzystania przez jednostki z Krajowych Standardów Rachunkowości, a w razie ich braku – z Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

Podstawowym aktem prawnym, na którym oparto wyjaśnienia zawarte w niniejszej publikacji, jest ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.), dalej zwana ustawą o rachunkowości. Uwzględniono również Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy” (KSR nr 2), stanowiący załącznik do uchwały nr 7/10 Komitetu Standardów Rachunkowości z dnia 20 kwietnia 2010 r. (Dz. Urz. Min. Fin. nr 7, poz. 31).

I. CEL I ZAKRES ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO

1. Jednostki zobowiązane do ustalania odroczonego podatku dochodowego

Obowiązek ustalania odroczonego podatku dochodowego mają wyłącznie jednostki będące podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych, których roczne sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowemu badaniu przez biegłego rewidenta.

Stosowanie przez jednostki nadrzędnych zasad rachunkowości (memoriału, współmierności oraz ostrożnej wyceny) powoduje, że księgowe przychody i koszty różnią się od przychodów i kosztów podatkowych. Powstają wtedy różnice. Część z tych różnic ma charakter stały, a część przejściowy. Różnice trwałe powstają w jednym okresie sprawozdawczym i nie zanikają w okresach następnych. Są to zatem różnice nieodwracalne i nie mają one wpływu na powstawanie odroczonego podatku dochodowego. Przykładowo nie ustala się rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego od różnic wynikających z amortyzacji bilansowej prawa użytkowania wieczystego gruntów, z wpłat na PFRON, odsetek budżetowych. Z kolei istotą różnic przejściowych jest ich powstawanie w jednym i zanikanie w innym okresie sprawozdawczym. Różnice przejściowe neutralizuje odroczonego podatek dochodowy. Polega on na odliczeniu od wyniku finansowego brutto podatku dochodowego w hipotetycznej wysokości, tj. w jakiej byłby ustalony, gdyby tych różnic nie było.

Odroczony podatek służy więc do bieżącego ustalania zmniejszeń i zwiększeń dochodu do opodatkowania, które będą miały miejsce dopiero w przyszłości, tj. z chwilą, gdy w myśl przepisów podatkowych dany składnik przychodów lub kosztów będzie honorowany podatnikowo, np. nastąpi rozliczenie (wypłata) odpraw emerytalnych, na które w myśl przepisów ustawy o rachunkowości, jednostka jest zobowiązana tworzyć rezerwy.

Zasady księgowego ujęcia odroczonego podatku dochodowego regulują przepisy art. 37 ustawy o rachunkowości. Przepis ten stosują wyłącznie osoby prawne, będące podatnikami podatku dochodowego od działalności gospodarczej, a więc sporządzające roczne zeznanie podatkowe CIT-8. Nie ma on zastosowania do osób fizycznych prowadzących księgi rachunkowe i sporządzających sprawozdania finansowe zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz do pozostałych jednostek, jeżeli jednostki te nie są podatnikami podatku dochodowego od działalności gospodarczej.

Ustalając odroczonego podatek dochodowy jednostki mogą – na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy o rachunkowości – skorzystać ze wskazówek zawartych w KSR nr 2.

Nie wszystkie jednostki sporządzające CIT-8 muszą ustalać odroczony podatek dochodowy. Ustawa o rachunkowości zezwala na odstąpienie od ustalania tego podatku jednostkom, których roczne sprawozdanie finansowe nie podlega obowiązkowi badania (por. art. 37 ust. 10 ustawy o rachunkowości), pod warunkiem jednak, że nie zniekształci to obrazu ich sytuacji majątkowej, finansowej i wyniku finansowego.

Korzystanie z takiego uproszczenia wymaga zapisania w dokumentacji opisującej przyjęte przez jednostkę zasady (politykę) rachunkowości (por. art. 10 ust. 1 ww. ustawy).

2. Różnice pomiędzy wartością bilansową a podatkową aktywów lub pasywów

Odroczony podatek ustala się stosując podejście bilansowe. Polega ono na porównaniu wartości bilansowej (księgowej) i wartości podatkowej składnika aktywów lub pasywów.

Wartość bilansowa składnika aktywów lub pasywów to wartość danego składnika ustalona zgodnie z zasadami rachunkowości i wynikająca z ksiąg rachunkowych.

Wartość podatkowa aktywów jest to kwota wpływająca na pomniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego (podstawy opodatkowania po odliczeniach) w przypadku uzyskania z nich, w sposób pośredni lub bezpośredni, korzyści ekonomicznych. Taki sposób ustalania wartości podatkowej stosuje się do aktywów, z których korzyści są opodatkowane.

Przykład

W grudniu 2013 r. jednostka nabyła budynek o wartości początkowej: 1.100.000 zł, zaliczając go do środków trwałych. Dla celów rachunkowości środek trwały amortyzowano metodą liniową, przy założeniu 30-letniego okresu wykorzystywania i wartości końcowej: 500.000 zł.

Koszty amortyzacji budynku są uznawane za koszty uzyskania przychodów. Przepisy podatkowe zakładają amortyzację środka trwałego według metody liniowej ze stawką 2,5%, bez uwzględnienia wartości końcowej.

Wartość bilansowa środka trwałego na 31 grudnia 2014 r.: 1.080.000 zł.

Wartość podatkowa środka trwałego na 31 grudnia 2014 r.: 1.072.500 zł.

Różnica przejściowa dodatnia: 7.500 zł (różnice dodatnie występują w przypadku nadwyżki wartości bilansowej aktywów nad ich wartością podatkową).

Jeżeli korzyści ekonomiczne wynikające ze składnika aktywów nie będą opodatkowane, a odpisanie, utrata lub inne zmniejszenie wartości składnika aktywów nie zostanie uwzględnione jako zmniejszenie podstawy opodatkowania, to wartość podatkowa składnika aktywów jest jego wartością bilansową. Nie wystąpią wtedy różnice przejściowe. Dotyczy to, np. zapłaty należności z tytułu sprzedaży lub udzielenia pożyczki.

Przykład

Jednostka 1 lipca 2014 r. poręczyła spłatę nieoprocentowanej pożyczki na kwotę: 1.000.000 zł, udzielonej dla BETA S.A. Ze względu na niewywiązywanie się przez

BETA S.A. ze swoich zobowiązań, jednostka spłaciła kwotę pożyczki: 1.000.000 zł. Jednocześnie wstąpiła w prawa wierzyciela, przejmując wierzytelność z tytułu pożyczki. Ze względu na sytuację finansową dłużnika, jednostka objęła wierzytelność odpisem aktualizującym.

W myśl przepisów podatkowych odpisy aktualizujące przejętą wierzytelność nie stanowią i nie będą stanowić kosztów uzyskania przychodów. W razie ewentualnej spłaty wierzytelności, w jednostce nie powstanie przychód podatkowy.

Wartość bilansowa należności na 31 grudnia 2014 r.: 0 zł.

Wartość podatkowa należności na 31 grudnia 2014 r.: 0 zł.

Uzasadnienie: bez względu na to, w jakiej kwocie wierzytelność zostanie spłacona, jednostka nie uzna kosztów uzyskania przychodów ani przychodów podatkowych w związku z udzieloną pożyczką. Zatem wartość podatkowa pożyczki jest równa jej wartości bilansowej.

W przedstawionej sytuacji różnica przejściowa wynosi: 0 zł.

Wartością podatkową pasywów jest ich wartość księgowa pomniejszona o kwoty, które w przyszłości pomniejszą podstawę podatku dochodowego (podstawę opodatkowania po odliczeniach). Jeżeli skutek przeszłych zdarzeń rozliczenie zobowiązań jednostki w przyszłości spowoduje zwiększenie podstawy opodatkowania, wartość podatkowa zobowiązania jest równa wartości bilansowej powiększonej o kwoty, które w przyszłości powiększą podstawę opodatkowania. Wartość podatkowa kapitałów własnych jest równa ich wartości bilansowej.

Przykład

1 lipca 2014 r. jednostka zaciągnęła zobowiązanie z tytułu kredytu na kwotę: 5.000.000 zł, oprocentowane według stopy 10% w stosunku rocznym. Spłata kredytu i odsetek nastąpi 1 lipca 2015 r.

Naliczone na dzień bilansowy i ujęte w księgach rachunkowych odsetki od kredytu wynosiły: 250.000 zł. Odsetki od zobowiązania będą uznane za koszty uzyskania przychodów w momencie ich spłaty.

Wartość bilansowa zobowiązania na 31 grudnia 2014 r. wynosi: 5.250.000 zł.

Wartość podatkowa zobowiązania na 31 grudnia 2014 r. wynosi: 5.000.000 zł.

Uzasadnienie: wartość bilansowa zawiera kwoty, które w przyszłości pomniejszą podstawę opodatkowania, w związku z czym wartość podatkowa = wartość bilansowa – kwota przyszłych zmniejszeń podstawy opodatkowania, zawartych w wartości bilansowej: 5.250.000 zł – 250.000 zł = 5.000.000 zł.

Różnica przejściowa ujemna: 250.000 zł (różnice ujemne występują w przypadku nadwyżki wartości bilansowej pasywów nad ich wartością podatkową).

Wartości podatkowe aktywów i pasywów ustala się, przy uwzględnieniu przepisów podatkowych obowiązujących na dzień bilansowy. Przy ustalaniu wartości podatkowej aktywów i pasywów uwzględnienia wymagają wiarygodnie ustalone zamierzenia jednostki, co do sposobu ich wykorzystania.

Jeżeli z porównania pomiędzy wartością bilansową i podatkową składników aktywów i pasywów powstaną różnice mające charakter przejściowy, to z punktu widzenia skutków, jakie wywierają na rozliczenie podatkowe, dzielą się one na dodatnie i ujemne.

Dodatnimi różnicami przejściowymi są te, które spowodują powstanie kwot zwiększających podstawę opodatkowania w przyszłych okresach, gdy wartość bilansowa składnika aktywów zostanie zrealizowana lub składnika pasywów rozliczona.

Dodatnie różnice przejściowe powstają, gdy:

- 1) wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość podatkowa albo
- 2) wartość bilansowa składnika zobowiązań jest niższa niż jego wartość podatkowa.

Dodatnie różnice przejściowe mogą również powstawać w związku z pozycjami nieujętych w księgach jako aktywa lub zobowiązania.

W związku z występowaniem dodatnich różnic przejściowych tworzy się rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego w wysokości kwoty podatku dochodowego wymagającej w przyszłości zapłaty. Tworzy się ją m.in. w następujących przypadkach:

- zarachowania dodatnich różnic kursowych z wyceny bilansowej,
- zarachowania przychodów z tytułu odsetek od udzielonych pożyczek; należne odsetki dla celów podatkowych są brane pod uwagę z chwilą zapłaty,
- stawka amortyzacyjna podatkowa jest większa od stawki amortyzacyjnej bilansowej.

W księgach rachunkowych rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się zapisem:

- **Wn konto 87-0** „Podatek dochodowy od osób prawnych”,
- **Ma konto 83-0** „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”.

Przykład

Jednostka (rozliczająca podatkowe różnice kursowe na podstawie ustawy podatkowej) na dzień bilansowy posiada należność w walucie obcej w kwocie: 20.000 EUR, wycenioną w księgach według kursu: 4,16 zł/EUR. Na dzień bilansowy kurs średni NBP wynosi przykładowo: 4,20 zł/EUR. Po ustaleniu bilansowych różnic kursowych w kwocie: 800 zł, na dzień bilansowy w aktywach będzie figurowała należność w kwocie: $20.000 \text{ EUR} \times 4,20 \text{ zł/EUR} = 84.000 \text{ zł}$.

W celu ustalenia odroczonego podatku dochodowego porównujemy wartość bilansową należności z jej wartością podatkową:

- a) *wartość bilansowa na 31 grudnia 2014 r.: 84.000 zł,*
- b) *wartość podatkowa na 31 grudnia 2014 r.: 83.200 zł,*
- c) **różnica przejściowa dodatnia: 800 zł (wartość bilansowa aktywów jest większa od ich wartości podatkowej),**
- d) *rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $800 \text{ zł} \times 19\% = 152 \text{ zł}$.*

Ujemnymi różnicami przejściowymi są te, które powodują powstanie kwot pomniejszających podstawę opodatkowania w przyszłych okresach, gdy wartość bilansowa składnika aktywów zostanie zrealizowana lub składnika pasywów rozliczona.

Ujemne różnice przejściowe powstają, gdy:

- 1) wartość bilansowa składnika aktywów jest niższa niż jego wartość podatkowa albo
- 2) wartość bilansowa składnika zobowiązań jest wyższa niż jego wartość podatkowa.

Ujemne różnice przejściowe mogą również powstawać w związku z pozycjami nieujętych w księgach jako aktywa lub zobowiązania.

W związku z ujemnymi różnicami przejściowymi ustala się aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od po-

datku dochodowego. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się również w związku ze stratami podatkowymi, możliwymi do odliczenia w przyszłości.

Podstawą do wykazania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego mogą być następujące zdarzenia:

- zarachowanie ujemnych różnic kursowych z wyceny bilansowej,
- zarachowanie kosztów z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek, które jeszcze nie zostały zapłacone,
- zarachowanie niewypłaconych wynagrodzeń,
- opóźniona amortyzacja podatkowa, tzn. stawka amortyzacyjna podatkowa jest mniejsza od stawki amortyzacyjnej bilansowej,
- utworzenie rezerwy na naprawy gwarancyjne, reklamacje, nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne itp.

W księgach rachunkowych aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się zapisem:

- **Wn konto 65-0** „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”,
- **Ma konto 87-0** „Podatek dochodowy od osób prawnych”.

Przykład

*Spółka z o.o. w lutym 2014 r. nabyła z przeznaczeniem na wynajem budynek biurowy. Dla celów rachunkowych na dzień bilansowy wycenia go według ceny rynkowej ustalonej corocznie w oparciu o niezależną wycenę rzeczoznawcy. Jego wartość początkowa zgodnie z jego ceną nabycia wynosiła: 2.500.000 zł. W związku ze spadkiem czynszów za najem lokali – rzeczoznawca wycenił na dzień bilansowy ten budynek na: 2.300.000 zł. Tak więc spółka odniosła w koszty: 200.000 zł (zapisem: **Wn konto 76-1, Ma konto 04**).*

Zgodnie z przepisami ustawy podatkowej, budynek ten stanowi środek trwały i podlega amortyzacji podatkowej. Stawka amortyzacyjna, zgodnie z wykazem stawek amortyzacyjnych, wynosi: 2,5%. Amortyzacja podatkowa budynku za okres od marca do grudnia 2014 r.: $2.500.000 \text{ zł} \times 2,5\% : 12 \text{ m-cy} = 5.208,33 \text{ zł} \times 10 \text{ m-cy} = 52.083,30 \text{ zł}$.

Na dzień bilansowy, tj.: 31 grudnia 2014 r.:

- a) wartość bilansowa budynku w cenie rynkowej: 2.300.000 zł,*
- b) wartość podatkowa budynku: $2.500.000 \text{ zł} - 52.083,30 \text{ zł} = 2.447.916,70 \text{ zł}$,*
- c) **różnica przejściowa ujemna: 147.916,70 zł (wartość bilansowa aktywów jest niższa od ich wartości podatkowej),***
- d) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $147.916,70 \text{ zł} \times 19\% = 28.104,17 \text{ zł}$.*

Uwaga: Wysokość rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego obowiązujących w roku powstania obowiązku podatkowego (por. art. 37 ust. 6 ustawy o rachunkowości). Przyszłe stawki podatkowe określa się na podstawie obowiązujących przepisów podatkowych w zakresie, w jakim przepisy te wyznaczają stawki podatkowe. Obecnie, według przepisów art. 19 ust. 1 updop, podatek wynosi 19% podstawy opodatkowania. Nie stosuje się do wyceny aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego stawek

innych, niż określone przez przepisy podatkowe, mimo oczekiwania zmian stawek podatkowych. Podejście takie jest uzasadnione tym, że możliwości wiarygodnego przewidywania zmian stawek podatkowych są ograniczone.

3. Częstotliwość ustalania odroczonego podatku dochodowego

Jeżeli jednostka nie sporządza sprawozdań finansowych na inny dzień bilansowy niż dzień kończący rok obrotowy, to odroczony podatek dochodowy ustala raz na koniec roku obrotowego.

Należy bowiem zauważyć, iż aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wpływające na wynik finansowy jednostki, ustala się na koniec okresu sprawozdawczego. Nie zachodzi zatem potrzeba ich bieżącego księgowania w ciągu roku obrotowego.

Ujęcie w ewidencji księgowej aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego może nastąpić poprzez:

- 1) księgowanie na koniec okresu sprawozdawczego (np. 31 grudnia 2014 r.) tylko zmiany pomiędzy stanem na koniec i początek okresu sprawozdawczego, tj. sald aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
- 2) wyksięgowanie dotychczasowych i zaksięgowanie nowo ustalonych na dzień bilansowy. Operacja wyksięgowania dotychczasowych rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku może nastąpić na początek lub koniec okresu sprawozdawczego.

II. PREZENTACJA ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM

1. Podatek odroczony w rachunku zysków i strat

W rachunku zysków i strat wykazuje się odroczony podatek dochodowy, który stanowi różnicę pomiędzy stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego. Wykazuje się go w pozycji „Podatek dochodowy” – odpowiednio w pozycji O w przypadku kalkulacyjnego rachunku zysków i strat oraz w pozycji L w przypadku porównawczego rachunku zysków i strat.

Wpływający na wynik finansowy i wykazywany w rachunku zysków i strat podatek dochodowy za dany okres sprawozdawczy obejmuje część bieżącą (podatek bieżący do zapłaty) i część odroczoną (podatek odroczony). Jak wiadomo bieżący podatek dochodowy stanowi obciążenie wyniku finansowego, przez co wynik zostaje zmniejszony. Natomiast w przypadku odroczonego podatku dochodowego może nastąpić zwiększenie bądź zmniejszenie wyniku finansowego.

Zwiększenie wyniku finansowego	Zmniejszenie wyniku finansowego
Wzrost stanu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zmniejszenie obciążenia wyniku finansowego)	Zmniejszenie stanu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zwiększenie obciążenia wyniku finansowego)
Spadek stanu rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zmniejszenie obciążenia wyniku finansowego)	Wzrost stanu rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zwiększenie obciążenia wyniku finansowego)

Przykład

Na dzień bilansowy jednostka ustaliła aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie: 12.000 zł i rezerwę w kwocie: 25.000 zł. Na początek tego roku aktywa wynosiły: 4.000 zł, zaś rezerwa: 16.500 zł.

Wykazywana w rachunku zysków i strat część odroczonego podatku dochodowego wyniesie zatem:

- 1) rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $S.k. - S.p.$
 $= 25.000 \text{ zł} - 16.500 \text{ zł} = 8.500 \text{ zł},$
- 2) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $S.k. - S.p.$
 $= 12.000 \text{ zł} - 4.000 \text{ zł} = 8.000 \text{ zł},$
- 3) odroczony podatek dochodowy: $8.500 \text{ zł} - 8.000 \text{ zł} = 500 \text{ zł}.$

Kwota podatku odroczonego, która wpływa na zwiększenie części bieżącej podatku dochodowego, wynosi: 500 zł.

2. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w bilansie

W bilansie rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są – na podstawie art. 37 ust. 7 ustawy o rachunkowości – oddzielnie.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazuje się w aktywach bilansu w grupie „Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe” w pozycji A.V.1. „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”. Natomiast rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazuje się w pasywach bilansu w grupie „Rezerwy na zobowiązania” w pozycji B.I.1. „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”.

Ustawa o rachunkowości zezwala na kompensatę rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego pod warunkiem jednak, że jednostka ma tytuł uprawniający ją do ich jednoczesnego uwzględnienia przy obliczaniu kwoty zobowiązania podatkowego (por. art. 37 ust. 7 ustawy o rachunkowości).

3. Podatek odroczone w rachunku przepływów pieniężnych sporządzanym metodą pośrednią

Zgodnie z wytycznymi Krajowego Standardu Rachunkowości nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych” (KSR nr 1), zarówno zmiana stanu aktywów, jak i rezerw z tytułu podatku odroczonego odniesiona na wynik finansowy, to transakcje niekasowe dotyczące działalności operacyjnej. Sporządzając rachunek przepływów pieniężnych metodą pośrednią, należy więc o te wielkości skorygować wynik finansowy netto, stanowiący punkt wyjścia do ustalenia wielkości przepływów środków pieniężnych. Zmiana stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego powinna być przy tym zaprezentowana w pozycji A.II.9. „Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych”, natomiast zmiana stanu rezerw z tytułu podatku odroczonego powinna korygować wynik netto w pozycji A.II.5. „Zmiana stanu rezerw”.

Należy jednak pamiętać, iż rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie zawsze tworzone są w korespondencji z wynikiem roku bieżącego. Zgodnie bowiem z art. 37 ust. 9 ustawy o rachunkowości, rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem (funduszem) własnym, odnosi się na kapitał (fundusz) własny. W takiej sytuacji wynik finansowy – z punktu widzenia przepływów pieniężnych – nie zostaje zniekształcony, w związku z czym nie ma podstaw do jego

korygowania. Tym samym w zmianie stanu rezerw (pozycja A.II.5) i rozliczeń międzyokresowych (pozycja A.II.9) nie wykazuje się odpowiednio zmiany stanu rezerw i zmiany rozliczeń czynnych z tytułu odroczonego podatku dochodowego utworzonych w korespondencji z kapitałem (funduszem) własnym.

Powyższy sposób prezentacji prowadzi jednak do niezgodności między zmianą stanu tych pozycji prezentowaną w rachunku przepływów pieniężnych oraz analogiczną zmianą stanu w bilansie. Przyczynę powstania tej różnicy należy wyjaśnić w dziale 3 dodatkowych informacji i objaśnień.

Druki niezbędne do sporządzenia
sprawozdania finansowego dostępne są
w serwisie www.druki.gofin.pl

III. TYPOWE PRZYZCZYNY POWSTAWANIA RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH

1. Niezrealizowane różnice kursowe z wyceny bilansowej należności wyrażonej w walucie obcej

Firma wystawiła fakturę krajowemu nabywcy w euro, przy czym VAT należny jest w złotych, a wartość netto i brutto jest w euro. Czy różnice kursowe na 31 grudnia należy ustalić od wartości netto, czy brutto?

1.1. Wycena bilansowa transakcji w walutach obcych

Jeżeli kwota należności brutto wyrażona w walucie obcej ma być przez krajowego kontrahenta zapłacona w całości w danej walucie, to różnice kursowe na dzień bilansowy ustala się od tej wartości brutto. Nie ma w tym przypadku znaczenia, że kwota VAT wyrażona była również w złotych polskich.

Obecnie obowiązuje swoboda rozliczeń w walutach obcych między polskimi podmiotami. Nie ma więc przeszkód w wystawianiu faktur dla odbiorców krajowych w walucie obcej.

Zasady przeliczania na złote polskie dla celów bilansowych transakcji wyrażanych w walutach obcych reguluje art. 30 ustawy o rachunkowości. Na podstawie tego przepisu, należności i zobowiązania w walutach obcych wprowadza się do ksiąg po ich przeliczeniu według kursu średniego ogłoszonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski (NBP) z dnia poprzedzającego dzień ich powstania, który pokrywa się najczęściej z dniem wystawienia faktury sprzedaży lub zakupu. Jeżeli na dzień bilansowy należności i zobowiązania nie zostały rozliczone, dokonuje się ich wyceny po obowiązującym na ten dzień średnim kursie ogłoszonym dla danej waluty przez NBP.

1.2. Przeliczanie faktur w walutach obcych dla celów VAT

Jeżeli faktury dla kontrahentów krajowych wystawiane są w walucie obcej, to przy ich wystawianiu należy uwzględnić przepisy art. 106e ust. 11 ustawy o VAT, w których zastrzeżono, iż kwoty podatku wykazuje się zawsze w złotych. Kwoty podatku wyrażone w walucie obcej wykazuje się w złotych przy zastosowaniu zasad przeliczania na złote przyjętych dla przeliczania kwot stosowanych do określenia podstawy opodatkowania.

Wystawiając więc fakturę w walucie obcej kontrahentowi krajowemu należy pamiętać, żeby kwota podatku wyrażona była również w złotych polskich.

W myśl art. 31a ustawy o VAT, w przypadku gdy kwoty stosowane do określenia podstawy opodatkowania wyrażone są w walucie obcej, przeliczenia na złote dokonuje się według kursu średniego danej waluty obcej ogłoszonego przez NBP na ostatni dzień roboczy

poprzedzający dzień powstania obowiązku podatkowego. Podatnik może również wybrać sposób przeliczania tych kwot na złote według ostatniego kursu wymiany opublikowanego przez Europejski Bank Centralny na ostatni dzień poprzedzający dzień powstania obowiązku podatkowego. W takim przypadku waluty inne niż euro należy przeliczyć z zastosowaniem kursu wymiany każdej z nich względem euro.

W sytuacji gdy podatnik wystawi fakturę przed powstaniem obowiązku podatkowego, zastosowanie znajdzie zasada przeliczenia na złote według kursu średniego danej waluty obcej ogłoszonego przez NBP na ostatni dzień roboczy poprzedzający dzień wystawienia faktury (i odpowiednio ostatni kurs wymiany opublikowany przez Europejski Bank Centralny na ostatni dzień poprzedzający dzień wystawienia faktury).

1.3. Różnice kursowe uwzględniane dla celów podatkowych i bilansowych oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego

Różnice kursowe dla celów podatkowych ustala się na podstawie jednej z metod wskazanych w art. 9b ust. 1 updog i art. 14b ust. 1 i 2 updog, tj. na podstawie:

- 1) art. 15a updog i art. 24c updog, albo
- 2) przepisów o rachunkowości, pod warunkiem że w okresie nie krótszym niż trzy lata podatkowe, licząc od początku roku podatkowego, w którym została przyjęta ta metoda, sporządzane przez podatników sprawozdania finansowe będą badane przez podmioty uprawnione do ich badania (tzw. metoda bilansowa).

Dla celów podatku dochodowego różnice kursowe ustalane zgodnie z art. 15a updog oraz art. 24c updog odnoszą się do kwot netto kosztu lub przychodu, natomiast przy ustalaniu różnic kursowych dla celów ustawy o rachunkowości uwzględniane są kwoty brutto, a więc łącznie z VAT. W efekcie różnice kursowe w części dotyczącej VAT naliczonego lub należnego ujęte w księgach rachunkowych nie stanowią kosztów lub przychodów uwzględnianych podatkowo. Takie stanowisko potwierdzają organy podatkowe, m.in. Dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi w interpretacji indywidualnej z 5 lutego 2013 r., nr IPTPB3/423-411/12-2/KJ.

Wyjątek od powyższej zasady wystąpi w przypadku podmiotów, które ustalają różnice kursowe na podstawie przepisów o rachunkowości, wówczas to kosztem bądź przychodem będą różnice kursowe naliczone od całości (brutto) zobowiązania lub należności, a więc łącznie z VAT. Oznacza to, że różnice ustalone dla celów rachunkowych będą również zaliczane do przychodów i kosztów podatkowych.

Powyższe wyjaśnienia należy uwzględnić przy wycenie należności na dzień bilansowy i ustalaniu odroczonego podatku dochodowego.

Jeśli należności są wyrażone w walutach obcych, to mogą powstać różnice przejściowe pomiędzy wartością bilansową i podatkową należności i wystąpi obowiązek ustalania rezerw lub aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Dla jednostek, które nie wybrały tzw. metody bilansowej ustalania różnic kursowych (art. 9b ust. 1 pkt 2 updog), różnice kursowe z wyceny należności na dzień bilansowy nie będą rozpoznawane podatkowo. Powstaną więc różnice przejściowe dodatnie – w przypadku wzrostu kursu waluty, w której wyrażona jest należność, i ujemne – w przypadku jego spadku.

Co istotne, w sytuacji gdy jest to należność od kontrahenta krajowego, wyrażone w walucie obcej różnice przejściowe skutkujące obowiązkiem ustalenia odroczonego podatku dochodowego powstaną w części dotyczącej należności netto. Różnice kursowe w części do-

tyczącej VAT należnego nie stanowią kosztów lub przychodów uwzględnianych podatkowo, mają zatem charakter trwałe.

Przykład

I. Założenia:

1. Spółka z o.o. 23 lipca 2014 r. sprzedała wyrób gotowy odbiorcy krajowemu za kwotę netto: 10.000 EUR. W tym samym dniu wystawiła fakturę, w której wykazała: wartość netto: 10.000 EUR, VAT 23%: 2.300 EUR, wartość brutto: 12.300 EUR oraz VAT należny w polskich złotych: $2.300 \text{ EUR} \times 4,1464 \text{ zł/EUR} = 9.536,72 \text{ zł}$. Na 31 grudnia 2014 r. kontrahent nie uregulował swojego zobowiązania.
2. Do obliczeń przyjęto średni kurs NBP:
 - a) z 22 lipca 2014 r., z tabeli kursów 140/A/NBP/2014: 4,1464 zł/EUR,
 - b) z 31 grudnia 2014 r., z tabeli kursów 252/A/NBP/2014: 4,2623 zł/EUR.
3. Spółka rozlicza różnice kursowe metodą podatkową, jest podatnikiem dodatku dochodowego od osób prawnych i ustala odroczony podatek dochodowy.

II. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego:

1. Wartość bilansowa należności bez VAT (wb):
 $(12.300 \text{ EUR} - 2.300 \text{ EUR}) \times 4,2623 \text{ zł/EUR} = 42.623 \text{ zł}$.
2. Wartość podatkowa należności bez VAT (wp):
 $(12.300 \text{ EUR} - 2.300 \text{ EUR}) \times 4,1464 \text{ zł/EUR} = 41.464 \text{ zł}$.
3. Dodatnia różnica przejściowa (wb > wp): $42.623 \text{ zł} - 41.464 \text{ zł} = 1.159 \text{ zł}$.
4. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $1.159 \text{ zł} \times 19\% = 220,21 \text{ zł}$.
5. Różnica kursowa dotycząca VAT: $2.300 \text{ EUR} \times (4,2623 \text{ zł/EUR} - 4,1464 \text{ zł/EUR}) = 266,57 \text{ zł}$ ma charakter trwały i nie jest podatkowo uznawana.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto		Wpływ na podatek dochodowy
		Wn	Ma	
1. FS – faktura sprzedaży produktów: a) kwota brutto: $12.300 \text{ EUR} \times 4,1464 \text{ zł/EUR} =$ b) VAT należny: $2.300 \text{ EUR} \times 4,1464 \text{ zł/EUR} =$ c) kwota netto: $10.000 \text{ EUR} \times 4,1464 \text{ zł/EUR} =$	51.000,72 zł 9.536,72 zł 41.464,00 zł	20	22-2 70-0	Przychód podatkowy
2. PK – wycena należności na dzień bilansowy: $12.300 \text{ EUR} \times (4,2623 \text{ zł/EUR} - 4,1464 \text{ zł/EUR}) =$	1.425,57 zł	20	75-0	Przychody finansowe nierozliczane podatkowo (npp)
3. PK – rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $1.159 \text{ zł} \times 19\% =$	220,21 zł	87	83	

IV. Księgowania:

Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami”		Konto 22-2 „Rozrachunki z urzędem skarbowym z tytułu VAT należnego”		Konto 70-0 „Sprzedaż produktów”	
(1a)	51.000,72		9.536,72 (1b)		41.464,00 (1c)
(2)	1.425,57				

Konto 83-0 „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”	Konto 75-0 „Przychody finansowe”	Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”
220,21 (3)	1.425,57 (2)	(3) 220,21

2. Przekwalifikowanie nieruchomości ze środków trwałych do inwestycji

2.1. Wycena i amortyzacja nieruchomości zaliczanych do inwestycji w świetle ustawy o rachunkowości

Jednostka przekwalifikowała ze środków trwałych do inwestycji nieruchomości przeznaczone na wynajem. Do ich wyceny zastosowała ceny rynkowe. Czy ma obowiązek dokonywania wyceny tych nieruchomości na każdy dzień bilansowy? Czy wyceny tej może dokonać we własnym zakresie, czy też przez uprawnionego rzeczoznawcę?

Według art. 28 ust. 1 pkt 1a) ustawy o rachunkowości, wycena nieruchomości zaliczanych do inwestycji powinna odbywać się nie rzadziej niż na dzień bilansowy i może przebiegać na dwa sposoby:

- według zasad stosowanych dla środków trwałych lub
- według ceny rynkowej bądź inaczej określonej wartości godziwej.

Do wyboru jednej z wyżej wymienionych metod wyceny zobowiązany jest kierownik jednostki. Jest on również odpowiedzialny za wpisanie przyjętej metody wyceny w zakresie nieruchomości inwestycyjnych do dokumentacji opisującej zasady (politykę) rachunkowości jednostki. Wybrana przez jednostkę metoda wyceny powinna być stosowana w odniesieniu do wszystkich nieruchomości inwestycyjnych.

Stosowanie do wyceny nieruchomości zaliczonych do inwestycji wartości rynkowej wymaga aktualizacji wyceny co najmniej na każdy dzień bilansowy.

Jednostka może we własnym zakresie ustalić wartość rynkową (godziwą) nieruchomości. Podstawą ustalenia na dzień bilansowy wartości rynkowej (godziwej) nieruchomości inwestycyjnych mogą być aktualnie obowiązujące na aktywnym rynku ceny rynkowe podobnych nieruchomości o podobnej lokalizacji, stanie technicznym, służące podobnym celom. Przy czym jednostka powinna starannie określić wszystkie różnice pomiędzy swoją nieruchomością a porównywanymi. Biorąc pod uwagę, że nie istnieją dwa identyczne budynki, a jeżeli tak, to mogą być one posadowione w różnych rejonach i tym samym mają one różną wartość zależną od położenia, ze względu na możliwość popełnienia błędu, wyceny nieruchomości powinien dokonać – naszym zdaniem – rzeczoznawca, choć ustawa o rachunkowości takiego obowiązku nie nakłada.

Czy w przypadku przekwalifikowania określonych obiektów ze środków trwałych do inwestycji i przyjęcia do ich wyceny cen historycznych, jednostka ma obowiązek dokonywania dalszych odpisów amortyzacyjnych i odpowiednich odpisów aktualizujących, analogicznie jak w przypadku środków trwałych?

Wycena nieruchomości inwestycyjnych według zasad obowiązujących dla środków trwałych polega na tym, że wartość nieruchomości inwestycyjnych wykazuje się w bilansie w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia lub wartości przeszacowanej (po aktualizacji wyceny)

powiększonej o koszty ulepszenia oraz pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Odpisy umorzeniowe inwestycji w nieruchomości wycenianej według zasad przyjętych dla środków trwałych ujmuje się w księgach, zapisem:

- **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne”,
- **Ma konto 07-3** „Odpisy umorzeniowe inwestycji w nieruchomości i prawa”.

W sytuacji gdy działalnością podstawową jednostki jest wynajem nieruchomości, koszty eksploatacji (utrzymania) nieruchomości, w tym odpisy amortyzacyjne zalicza się do kosztów działalności podstawowej. Odpisy amortyzacyjne w takim przypadku będą ujmowane w księgach rachunkowych, zapisem:

- **Wn konto 40-0** „Amortyzacja”,
- **Ma konto 07-3** „Odpisy umorzeniowe inwestycji w nieruchomości i prawa”.

Jednostka powinna również okresowo dokonywać weryfikacji wartości nieruchomości. Oznacza to konieczność ustalania, nie rzadziej niż na dzień bilansowy, aktualnej wartości rynkowej nieruchomości, a w razie utraty wartości inwestycji w nieruchomości, dokonania odpisu aktualizującego jej wartość. Odpis z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości inwestycyjnej ujmuje się w księgach rachunkowych, zapisem:

- **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne”,
- **Ma konto 07-6** „Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości inwestycji w nieruchomości i prawa”.

Czy nieruchomości zaliczone do inwestycji wyceniane według ceny rynkowej podlegają odpisom amortyzacyjnym?

Przy wycenie nieruchomości zaliczanych do inwestycji według ceny rynkowej bądź inaczey określonej wartości godziwej, nie uwzględnia się w wartości inwestycji odrębnie kosztów ulepszeń oraz utraty wartości spowodowanej użytkowaniem lub upływem czasu. Oznacza to, że w tym przypadku nie nalicza się amortyzacji dla celów bilansowych, ani nie dokonuje odpisów aktualizujących.

Skutki utraty wartości nieruchomości inwestycyjnej oraz jej ulepszeń znajdują bowiem odzwierciedlenie w wartości rynkowej (wartości godziwej).

Wzrost wartości rynkowej nieruchomości inwestycyjnej zwiększa jej wartość, zapisem:

- **Wn konto 04-1** „Inwestycje w nieruchomości” lub 04-9 „Odpisy aktualizujące wartość inwestycji w nieruchomości”,
- **Ma konto 76-0** „Pozostałe przychody operacyjne”.

Z kolei obniżenie wartości rynkowej nieruchomości ujmuje się zapisem: **Wn konto 76-1, Ma konto 04-1 lub 04-9.**

2.2. Nieruchomości w ujęciu podatkowym oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego

Czy wyniki (wzrost lub obniżenie wartości) osiągnięte w rezultacie wyceny nieruchomości przeznaczonej na wynajem według ceny rynkowej należy traktować jako obojętne podatkowo z punktu widzenia podatku dochodowego od osób prawnych? Czy jednostka powinna w związku z tym tworzyć aktywa lub rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego?

Ustawa o rachunkowości, w odniesieniu do nieruchomości zaliczanych do inwestycji wycenionych według ceny rynkowej bądź inaczey określonej wartości godziwej, przewiduje korektę tej wyceny nie później niż na dzień bilansowy. Skutki korekty odnoszone są na wynik

finansowy roku bieżącego. W momencie dokonania takiego przeszacowania nie uwzględnia się go jednak dla celów podatkowych, bowiem wycena według ceny rynkowej wyprzedza wynik na ewentualnej sprzedaży tych nieruchomości, który jest opodatkowany na zasadach ogólnych. Może więc powstać przejściowa różnica pomiędzy wartością bilansową a podatkową tego składnika aktywów. Od różnicy tej tworzone są aktywa lub rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Należy ponadto pamiętać, iż w przepisach podatkowych nie istnieje pojęcie inwestycji w nieruchomości. Niezależnie od tego według jakich zasad dla celów bilansowych będzie wyceniana nieruchomość inwestycyjna, dla celów podatkowych będą dokonywane od wartości początkowej tej nieruchomości odpisy amortyzacyjne zaliczane do kosztów uzyskania przychodów. Warunkiem dokonywania odpisów amortyzacyjnych dla celów podatkowych jest uznanie tej nieruchomości za środek trwały, zgodnie z art. 16a upod.

Roczne stawki amortyzacyjne dostępne są
w serwisie www.wskazniki.gofin.pl
w zakładce *Środki trwałe*

Jak ustalić i ująć w księgach rachunkowych odroczony podatek dochodowy w przypadku wyceny nieruchomości w cenach rynkowych?

Skutki wyceny inwestycji w nieruchomości według wartości rynkowej nie są uwzględniane dla celów podatkowych. Powstanie zatem przejściowa różnica pomiędzy wartością bilansową a podatkową nieruchomości, która w jednostkach będących osobami prawnymi, może spowodować konieczność utworzenia aktywów lub rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Sposób ustalenia kwoty odroczonego podatku dochodowego oraz ujęcie w księgach rachunkowych operacji gospodarczych dotyczących wyceny nieruchomości zaliczonej do inwestycji może przebiegać w sposób przedstawiony na przykładzie liczbowym.

Przykład

I. Założenia:

1. Jednostka będąca podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych w czerwcu 2014 r. przekwalifikowała ze środków trwałych do inwestycji budynek o wartości początkowej: 1.000.000 zł i dotychczasowym umorzeniu: 200.000 zł. Zgodnie z decyzją kierownika jednostki, do wyceny inwestycji w nieruchomości jednostka stosuje ceny rynkowe.
2. Na dzień bilansowy 31 grudnia 2014 r. jednostka zleciła rzeczoznawcy dokonanie wyceny nieruchomości inwestycyjnej według ceny rynkowej. W związku z pogorszeniem koniunktury gospodarczej i spadkiem czynszów za najem lokali, obniżyła się wartość tej nieruchomości. Rzeczoznawca wycenił ją na kwotę: 600.000 zł.
3. Dla celów podatkowych nieruchomość spełniała definicję środków trwałych. Od lipca 2014 r. spółka naliczała od tej nieruchomości odpisy amortyzacyjne dla celów podatkowych według stawki: 2,5%. Amortyzacja podatkowa budynku za okres od lipca do grudnia 2014 r. wyniosła: $1.000.000 \text{ zł} \times 2,5\% : 12 \text{ m-cy} \times 6 \text{ m-cy} = 12.500 \text{ zł}$.

II. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego:

1. Wartość bilansowa budynku w cenie rynkowej: 600.000 zł.
2. Wartość podatkowa budynku: 1.000.000 zł – 200.000 zł – 12.500 zł = 787.500 zł.
3. Różnica przejściowa ujemna (wartość bilansowa nieruchomości jest niższa od jej wartości podatkowej): 187.500 zł.
4. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: 187.500 zł × 19% = 35.625 zł.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto		Wpływ na podatek dochodowy
		Wn	Ma	
1. PK – przekwalifikowanie nieruchomości ze środków trwałych do inwestycji:				
a) wyksięgowanie wartości początkowej nieruchomości przekwalifikowanej ze środków trwałych do inwestycji	1.000.000 zł		01	
b) wyksięgowanie dotychczasowego umorzenia	200.000 zł	07-1		
c) wartość początkowa nieruchomości przyjętej do inwestycji	800.000 zł	04		
2. PK – wycena na dzień bilansowy inwestycji w nieruchomości według ceny rynkowej: 800.000 zł – 600.000 zł =	200.000 zł	76-1	04	Nie stanowi kosztu podatkowego
3. PK – aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	35.625 zł	65-0	87	

IV. Księgowania:

Konto 01 „Środki trwałe”			Konto 07-1 „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”			Konto 04 „Inwestycje w nieruchomości i prawa”		
(S.p.)	1.000.000	1.000.000 (1a)	(1b)	200.000	200.000 (S.p.)	(1c)	800.000	200.000 (2)
Konto 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne”			Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”			Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”		
(2)	200.000		(3)	35.625			35.625	(3)

3. Skutki bilansowe dokonania jednorazowego odpisu amortyzacyjnego dla celów podatkowych

Jestem małym podatnikiem i korzystam z możliwości dokonania dla celów podatkowych jednorazowego odpisu amortyzacyjnego od środka trwałego o wartości powyżej 3.500 zł. Czy w księgach rachunkowych mogę ująć taki odpis, czy też powinienem dla celów bilansowych prowadzić amortyzację metodą liniową?

Jednorazowych odpisów amortyzacyjnych, które jednostka dokonuje na podstawie przepisów podatkowych – naszym zdaniem – nie ujmuje się w księgach rachunkowych.

W konsekwencji dokonania jednorazowego odpisu dla celów podatkowych, koszty amortyzacji podatkowej będą wyższe od odpisów amortyzacyjnych dokonywanych dla celów bilansowych. Na koniec roku wystąpi więc różnica przejściowa pomiędzy wykazywaną w księgach rachunkowych wartością aktywów a ich wartością podatkową. Tym samym w jednostce będącej podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych może wystąpić obowiązek utworzenia rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Jednostki posiadające status małego podatnika w ramach przysługujących im przywi-
lejíów mają prawo do dokonywania jednorazowych odpisów amortyzacyjnych na zasadach
określonych w art. 16k ust. 7–13 updop oraz art. 22k ust. 7–13 updof. Zgodnie z tymi prze-
pisami, w roku podatkowym, w którym środki trwałe zostały wprowadzone do ewidencji
środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, mogą oni dokonywać jedno-
razowo odpisów amortyzacyjnych od wartości początkowej środków trwałych zaliczonych
do grupy 3–8 KŚT, z wyłączeniem samochodów osobowych. Jednorazowej amortyzacji
można dokonać do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym równowartości kwoty
50.000 euro łącznej wartości tych odpisów amortyzacyjnych.

Przepisy bilansowe nie przewidują przyspieszonych (jednorazowych) odpisów amortyza-
cyjnych, o jakich mowa w przepisach podatkowych. Zgodnie z art. 32 ustawy o rachunko-
wości, odpisów amortyzacyjnych od środka trwałego dokonuje się drogą systematycznego,
planowego rozłożenia jego wartości początkowej na ustalony okres amortyzacji.

Ustawa o rachunkowości co prawda umożliwia dokonywanie jednorazowych odpisów
amortyzacyjnych, ale tylko w stosunku do środków trwałych o niskiej jednostkowej warto-
ści początkowej, czyli takich, które z punktu widzenia jednostki przedstawiają nieistotną
wartość. Zgodnie z art. 32 ust. 6 ustawy o rachunkowości, można dla takich składników
majątku ustalić odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe w sposób uproszczony, np. doko-
nując jednorazowego odpisu amortyzacyjnego ich wartości początkowej, nie wcześniej niż
w miesiącu oddania ich użytkowania. Wskazane uproszczenie jednostka może stosować
na podstawie art. 4 ust. 4 ustawy o rachunkowości, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego
wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej firmy oraz wy-
nik finansowy.

Przykład

I. Założenia:

1. W marcu 2014 r. spółka z o.o. mająca status małego podatnika nabyła urządzenie od-
lewnicze z grupy 5 KŚT, o wartości początkowej: 153.000 zł. Urządzenie to jednostka
oddala do użytkowania i wpisała do ewidencji środków trwałych w kwietniu 2014 r.
2. Jednostka dla celów podatkowych dokonała jednorazowego odpisu amortyzacyj-
nego w momencie wprowadzenia środka trwałego do ewidencji środków trwałych,
tj. w kwietniu 2014 r., w kwocie: 153.000 zł.
3. Dla celów bilansowych jednostka przyjęła 14% stopę amortyzacji (100 : 7 lat), tj. rocz-
nie: 21.420 zł, a miesięcznie: 1.785 zł.
4. Pierwszego odpisu amortyzacyjnego spółka dokonała w kwietniu 2014 r. Jest podatni-
kiem podatku dochodowego, więc na dzień bilansowy utworzyła rezerwę na odroczo-
ny podatek dochodowy.

II. Ustalenie rezerwy na odroczony podatek dochodowy na dzień bilansowy:

1. Wartość bilansowa środka trwałego: 136.935 zł.
2. Wartość podatkowa środka trwałego: 0 zł.
3. Dodatnia różnica przejściowa: 136.935 zł.
4. Rezerwa na odroczony podatek dochodowy: $136.935 \text{ zł} \times 19\% = 26.018 \text{ zł}$.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. OT – przyjęcie środka trwałego do używania	153.000 zł	01	30
2. PK – miesięczny odpis amortyzacyjny (dla uproszczenia od kwietnia do grudnia 2014 r.): $1.785 \text{ zł} \times 9 \text{ m-cy} =$	16.065 zł	40-0	07
3. PK – rezerwa na odroczony podatek dochodowy	26.018 zł	87	83-0

IV. Księgowania:

Konto 01 „Środki trwałe”		Konto 07 „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”		Konto 40-0 „Amortyzacja”	
(1)	153.000		16.065 (2)	(2)	16.065
Konto 30 „Rozliczenie zakupu”		Konto 83-0 „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”		Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”	
	153.000 (1)		26.018 (3)	(3)	26.018

4. Rozliczenie leasingu podatkowo – operacyjnego, a bilansowo – finansowego

4.1. Zasady kwalifikowania umów leasingu dla celów bilansowych

Przedsiębiorstwo zawarło umowę leasingu operacyjnego autobusu na 36 miesięcy. Bilansowo jest to leasing finansowy. Przedmiot umowy leasingu przyjęliśmy na stan środków trwałych w wartości ofertowej powiększonej o kwotę dodatkowych kosztów poniesionych przed oddaniem go do używania. Jak powinna przebiegać ewidencja księgowa w poszczególnych latach trwania umowy leasingu? Nasze sprawozdanie finansowe podlega badaniu.

W praktyce gospodarczej dość powszechnie umowy leasingu operacyjnego pod względem podatkowym są dla celów bilansowych kwalifikowane jako leasing finansowy.

Ustawa o rachunkowości w art. 3 ust. 1 pkt 15 stanowi, że jeżeli jednostka przyjęła do używania obce środki trwałe na mocy umowy, zgodnie z którą jedna ze stron (finansujący) oddaje drugiej stronie (korzystającemu) środki trwałe do odpłatnego używania lub również pobierania pożytków na czas oznaczony, środki te zalicza się do aktywów trwałych korzystającego, pod warunkiem że umowa spełnia co najmniej jeden z siedmiu warunków, określonych w art. 3 ust. 4 ustawy o rachunkowości.

Rozwiązania ewidencyjne (dla celów bilansowych) umożliwiające prawidłowe ujęcie skutków umowy leasingu finansowego klasyfikowanej dla celów podatkowych jako leasing operacyjny zawierają postanowienia Krajowego Standardu Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa” (KSR nr 5). Zwracamy uwagę, iż stosowanie krajowych standardów rachunkowości jest prawem, a nie obowiązkiem jednostki, co wyraźnie wynika z art. 10 ust. 3 ustawy o rachunkowości.

Jeżeli umowa leasingu z bilansowego punktu widzenia zakwalifikowana zostanie jako leasing finansowy, to środek trwały będący przedmiotem tej umowy korzystający ujmuje w swoich aktywach trwałych oraz w ewidencji środków trwałych, drugostronnie zarachowu-

jąc zobowiązanie wobec leasingodawcy z tytułu rat kapitałowych (**Wn konto 01, Ma konto 24-9**).

Wartość początkową przedmiotu leasingu finansowego stanowi odpowiednik jego ceny zakupu ustalony jako niższa z dwóch wartości:

- 1) wartość rynkowa przedmiotu leasingu, ustalona na moment rozpoczęcia leasingu, lub
- 2) wartość bieżąca opłat leasingowych, ustalona za pomocą stopy procentowej leasingu lub stopy procentowej korzystającego.

Wartość rynkowa przedmiotu leasingu zazwyczaj odpowiada wartości podanej w umowie. Przyjęcie kwoty na tym poziomie nie stanowi jednak ostatecznego etapu ustalania wartości początkowej. W wartości początkowej przedmiotu leasingu uwzględnia się również poniesione przez korzystającego bezpośrednie koszty zawarcia umowy, montażu, fundamentów, przystosowania oraz inne podobne (np. koszty rejestracji).

4.2. Amortyzacja bilansowa przedmiotu leasingu

Po zakończeniu umowy leasingu zamierzamy skorzystać z opcji wykupu. W jakim okresie powinniśmy zamortyzować leasingowany autobus?

W przypadku leasingu finansowego odpisów amortyzacyjnych dokonuje się według ogólnych zasad amortyzacji określonych w art. 32 i 33 ustawy o rachunkowości.

Jeżeli w umowie nie przewidziano, że na zakończenie leasingu korzystający otrzyma tytuł własności przedmiotu umowy za opłatę końcową lub też bez takiej opłaty, to dany składnik aktywów korzystający powinien amortyzować przez okres trwania umowy leasingu lub okres użytkowania, w zależności, który z nich jest krótszy. W przypadku zaś gdy umowa przewiduje, że korzystający otrzyma tytuł własności przedmiotu umowy leasingu za opłatę końcową lub bez tej opłaty, to dany składnik aktywów korzystający amortyzuje przez okres jego ekonomicznej użyteczności, zgodnie z zasadami przyjętymi w swojej polityce rachunkowości dla podobnych własnych składników aktywów.

Korzystający, po zakończeniu umowy leasingu, zamierza skorzystać z opcji wykupu. W takim przypadku leasingowany autobus amortyzuje przez okres jego ekonomicznej użyteczności, zgodnie z zasadami przyjętymi w polityce rachunkowości dla podobnych własnych składników aktywów.

Należy jednak pamiętać, że przedmiot umowy leasingu, która z punktu widzenia prawa bilansowego jest leasingiem finansowym, a prawa podatkowego – leasingiem operacyjnym, podlega u korzystającego amortyzacji wyłącznie bilansowej. Oznacza to, że naliczana przez korzystającego amortyzacja nie będzie u niego kosztem podatkowym.

4.3. Podział opłaty na część kapitałową i odsetkową

Jak rozliczyć opłaty leasingowe na część kapitałową i odsetkową?

Jeżeli leasing jest podatkowo leasingiem operacyjnym, a księgowo leasingiem finansowym, to zazwyczaj finansujący fakturuje opłatę podstawową w jednej pozycji (kwocie). W przypadku takim korzystający powinien wyodrębnić z opłaty podstawowej część kapitałową i odsetkową. Zdarza się, że finansujący przekazuje korzystającemu (jako załącznik do umowy, lub dodatkowy element wykazany w fakturze za opłatę leasingową) podział opłaty leasingowej na część kapitałową i odsetkową, ale nie jest on dla korzystającego wiążący.

KSR nr 5 dopuszcza trzy metody podziału raty podstawowej, a mianowicie:

- metodę wewnętrznego stopy zwrotu (degresywna pełna), np. IRR lub XIRR3 (metoda podstawowa),
- metodę równomierną (metoda uproszczona),
- metodę sumy numerów (metoda uproszczona).

Wyboru metody podziału opłaty podstawowej na część kapitałową i odsetkową dokonuje kierownik jednostki, dając temu wyraz w polityce rachunkowości (wymaganej przepisami art. 10 ust. 1 ustawy o rachunkowości).

Rozliczenie opłaty podstawowej na część kapitałową i odsetkową metodą wewnętrznego stopy zwrotu przedstawiono na przykładzie liczbowym.

Przykład

I. Założenia:

1. W maju 2014 r. spółka z o.o. zawarła umowę leasingu, która dla celów podatkowych stanowi leasing operacyjny, a bilansowo – leasing finansowy. Przedmiotem umowy jest autobus. Z umowy leasingu wynika m.in., że: umowa jest zawarta na 36 m-cy, wartość netto przedmiotu umowy (wartość ofertowa) wynosi: 90.000 zł, opłaty ogółem wynoszą: 104.677,20 zł, w tym:
 - a) opłata wstępna: 9.000 zł,
 - b) 35 rat po 2.707,92 zł każda,
 - c) opłata końcowa (wykup): 900 zł.
2. Do przeprowadzenia obliczeń wykorzystano funkcję IRR arkusza kalkulacyjnego. W analizowanym przykładzie IRR wynosi 0,9468221%.

Rata czynszu	Zobowiązanie B-O (zł)	Opłata leasingowa (zł)	Część kapitałowa opłaty (zł)	Część odsetkowa opłaty (zł)	Zobowiązanie B-Z (zł)
—	90.000,00	9.000,00	9.000,00	0	81.000,00
Czynsz nr 1	81.000,00	2.707,92	1.940,99	766,93	79.059,01
Czynsz nr 2	79.059,01	2.707,92	1.959,37	748,55	77.099,64
Czynsz nr 3	77.099,64	2.707,92	1.977,92	730,00	75.121,72
Czynsz nr 4	75.121,72	2.707,92	1.996,65	711,27	73.125,07
Czynsz nr 5	73.125,07	2.707,92	2.015,56	692,36	71.109,51
Czynsz nr 6	71.109,51	2.707,92	2.034,64	673,28	69.074,87
Czynsz nr 7	69.074,87	2.707,92	2.053,90	654,02	67.020,97
Razem	2014 r.	18.955,44	22.979,03	4.976,41	
Czynsz nr 8	67.020,97	2.707,92	2.073,35	634,57	64.947,62
Czynsz nr 9	64.947,62	2.707,92	2.092,98	614,94	62.854,64
Czynsz nr 10	62.854,64	2.707,92	2.112,80	595,12	60.741,84
Czynsz nr 11	60.741,84	2.707,92	2.132,80	575,12	58.609,04

Czynsz nr 12	58.609,04	2.707,92	2.153,00	554,92	56.456,04
Czynsz nr 13	56.456,04	2.707,92	2.173,38	534,54	54.282,66
Czynsz nr 14	54.282,66	2.707,92	2.193,96	513,96	52.088,70
Czynsz nr 15	52.088,70	2.707,92	2.214,73	493,19	49.873,97
Czynsz nr 16	49.873,97	2.707,92	2.235,70	472,22	47.638,27
Czynsz nr 17	47.638,27	2.707,92	2.256,87	451,05	45.381,40
Czynsz nr 18	45.381,40	2.707,92	2.278,24	429,68	43.103,16
Czynsz nr 19	43.103,16	2.707,92	2.299,81	408,11	40.803,35
Razem	2015 r.	32.495,04	26.217,62	6.277,42	
Czynsz nr 20	40.803,35	2.707,92	2.321,58	386,34	38.481,77
Czynsz nr 21	38.481,77	2.707,92	2.343,57	364,35	36.138,20
Czynsz nr 22	36.138,20	2.707,92	2.365,76	342,16	33.772,44
Czynsz nr 23	33.772,44	2.707,92	2.388,16	319,76	31.384,28
Czynsz nr 24	31.384,28	2.707,92	2.410,77	297,15	28.973,51
Czynsz nr 25	28.973,51	2.707,92	2.433,59	274,33	26.539,92
Czynsz nr 26	26.539,92	2.707,92	2.456,63	251,29	24.083,29
Czynsz nr 27	24.083,29	2.707,92	2.479,89	228,03	21.603,40
Czynsz nr 28	21.603,40	2.707,92	2.503,37	204,55	19.100,03
Czynsz nr 29	19.100,03	2.707,92	2.527,08	180,84	16.572,95
Czynsz nr 30	16.572,95	2.707,92	2.551,00	156,92	14.021,95
Czynsz nr 31	14.021,95	2.707,92	2.575,16	132,76	11.446,79
Razem	2016 r.	32.495,04	29.356,56	3.138,48	
Czynsz nr 32	11.446,79	2.707,92	2.599,54	108,38	8.847,25
Czynsz nr 33	8.847,25	2.707,92	2.624,15	83,77	6.223,10
Czynsz nr 34	6.223,10	2.707,92	2.649,00	58,92	3.574,10
Czynsz nr 35	3.574,10	2.707,92	2.674,10	33,82	900,00
Razem	2017 r.	10.831,68	10.546,79	284,89	
Wykup		900,00	900,00		
Ogółem opłaty			90.000,00	14.677,20	

3. Dodatkowe koszty, które spółka poniosła przed oddaniem do używania przedmiotu leasingu, wyniosły: 893,85 zł.

4. Środek trwały oddano do używania w czerwcu 2014 r. i od tego miesiąca rozpoczęto jego amortyzację stawką: 20%. Miesięczna amortyzacja wynosi zatem: $(90.893,85 \text{ zł} \times 20\%) : 12 \text{ m-cy} = 1.514,90 \text{ zł}$.

5. Spółka z o.o. prowadzi ewidencję kosztów tylko na kontach zespołu 4.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
A. Zapisy w księgach 2014 r.			
1. FZ – za opłatę wstępną:			
a) wartość netto opłaty wstępnej	9.000,00 zł	30	
b) VAT podlegający odliczeniu	2.070,00 zł	22-1	
c) wartość brutto	11.070,00 zł		24-9/1
d) zarachowanie opłaty wstępnej na poczet spłaty części kapitałowej	9.000,00 zł	24-9/2	30
2. WB – zapłata opłaty wstępnej	11.070,00 zł	24-9/1	13-0
3. Dodatkowe koszty poniesione w związku z przystosowaniem przedmiotu leasingu do używania	893,85 zł	30	24
4. OT – przyjęcie środka trwałego do używania:			
a) wartość początkowa: 90.000,00 zł + 893,85 zł =	90.893,85 zł	01	
b) zarachowanie wartości rynkowej jako zobowiązanie wobec finansującego	90.000,00 zł		24-9/2
c) dodatkowe koszty zwiększające wartość początkową	893,85 zł		30
5. FZ – czynsz nr 1–7 (dla uproszczenia do końca 2014 r.):			
a) wartość netto: 2.707,92 × 7 =	18.955,44 zł	30	
b) VAT podlegający odliczeniu: 622,82 zł × 7 =	4.359,74 zł	22-1	
c) wartość brutto: 3.330,74 zł × 7 =	23.315,18 zł		24-9/1
d) przeniesienie opłat podstawowych do rozliczenia	18.955,44 zł	24-9/3	30
6. WB – zapłata czynszu	23.315,18 zł	24-9/1	13-0
7. PK – rozliczenie opłaty podstawowej:			
a) część kapitałowa	13.979,03 zł	24-9/2	24-9/3
b) część odsetkowa	4.976,41 zł	75-1	24-9/3
8. PK – amortyzacja od czerwca do grudnia 2014 r.: 1.514,90 zł × 7 =	10.604,30 zł	40-0	07-1
B. Zapisy w księgach 2015 r.			
1. FZ – czynsz nr 8–19 (dla uproszczenia za cały 2015 r.):			
a) wartość netto: 2.707,92 zł × 12 =	32.495,04 zł	30	
b) VAT podlegający odliczeniu: 622,82 zł × 12 =	7.473,84 zł	22-1	
c) wartość brutto: 3.330,74 zł × 12 =	39.968,88 zł		24-9/1
d) przeniesienie opłat podstawowych do rozliczenia	32.495,04 zł	24-9/3	30
2. WB – zapłata czynszu	39.968,88 zł	24-9/1	13-0
3. PK – rozliczenie opłaty podstawowej:			
a) część kapitałowa	26.217,62 zł	24-9/2	24-9/3
b) część odsetkowa	6.277,42 zł	75-1	24-9/3
4. PK – amortyzacja od stycznia do grudnia 2015 r.: 1.514,90 zł × 12 =	18.178,80 zł	40-0	07-1

III. Księgowania:

A. Zapisy w księgach 2014 r.

Konto 01 „Środki trwałe”		Konto 07-1 „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”		Konto 13-0 „Rachunek bieżący”	
(4a)	90.893,85		10.604,30 (8)	(S.p.) 50.000,00	11.070,00 (2)
					23.315,18 (6)
(S.k.)	90.893,85		10.604,30 (S.k.)		
Konto 22-1 „VAT naliczony i jego rozliczenie”		Konto 24 „Pozostałe rozrachunki		Konto 24-9/1 „Rozrachunki z finansującym – bieżące”	
(1b)	2.070,00		893,85 (3)	(2)	11.070,00 11.070,00 (1c)
(5b)	4.359,74			(6)	23.315,18 23.315,18 (5c)
Konto 24-9/2 „Rozrachunki z finansującym z tytułu przedmiotu leasingu”		Konto 24-9/3 „Rozliczenie opłat leasingowych”		Konto 30 „Rozliczenie zakupu”	
(1d)	9.000,00	90.000,00 (4b)	(5d) 18.955,44 13.979,03 (7a)	(1a)	9.000,00 9.000,00 (1d)
(7a)	13.979,03			(3)	893,85 893,85 (4c)
				(5a)	18.955,44 18.955,44 (5d)
					28.849,29 28.849,29
		67.020,97 (S.k.)	18.955,44 18.955,44		
Konto 40-0 „Amortyzacja”		Konto 75-1 „Koszty finansowe”			
(8)	10.604,30		(7b) 4.976,41		

B. Zapisy w księgach 2015 r.

Konto 01 „Środki trwałe”		Konto 07-1 „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”		Konto 13-0 „Rachunek bieżący”	
(S.p.)	90.893,85		10.604,30 (S.p.)	(S.p.) 50.000,00	39.968,88 (2)
			18.178,80 (4)		
(S.k.)	90.893,85		28.783,10 (S.k.)		
Konto 22-1 „VAT naliczony i jego rozliczenie”		Konto 24-9/1 „Rozrachunki z finansującym – bieżące”		Konto 24-9/2 „Rozrachunki z finansującym z tytułu przedmiotu leasingu”	
(1b)	7.473,84		(2) 39.968,88 39.968,88 (1c)	(3a)	26.217,62 67.020,97 (S.p.)
					40.803,35 (S.p.)
Konto 24-9/3 „Rozliczenie opłat leasingowych”		Konto 30 „Rozliczenie zakupu”		Konto 40-0 „Amortyzacja”	
(1d)	32.495,04	26.217,62 (3a)	(1a) 32.495,04 32.495,04 (1d)	(4)	18.178,80
		6.277,42 (3a)			
	32.495,04	32.495,04	32.495,04 32.495,04		
Konto 75-1 „Koszty finansowe”					
(3b)	6.277,42				

4.4. Rozliczenie kosztów bilansowych i podatkowych przy umowie leasingu

Jak rozliczyć koszty poniesione przy umowie leasingu podatkowo – operacyjnego, a bilansowo – finansowego w rachunku podatkowym i bilansowym?

Jeżeli leasing jest podatkowo leasingiem operacyjnym, to podatkowych odpisów amortyzacyjnych od wartości początkowej przedmiotu leasingu dokonuje leasingodawca.

Natomiast leasingobiorca może zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów opłaty ustalone w umowie leasingu, ponoszone w podstawowym okresie umowy, jeśli zostaną spełnione przesłanki, o których mowa w art. 17b ust. 1 updog (m.in. suma opłat ustalonych w ww. umowach, pomniejszona o należny VAT, nie jest niższa od wartości początkowej przedmiotu leasingu).

Przy umowie leasingu, która dla celów bilansowych jest traktowana jak leasing finansowy, a z podatkowego punktu widzenia pozostaje leasingiem operacyjnym, rozliczenie kosztów przedstawia się następująco:

- amortyzacja: koszt wyłącznie bilansowy,
- rata leasingowa w części odsetkowej: koszt bilansowy oraz podatkowy,
- rata leasingowa w części kapitałowej: koszt wyłącznie podatkowy.

Przykład

I. Założenia:

Dane liczbowe z poprzedniego przykładu.

II. Rozliczenie kosztów w rachunku bilansowym i podatkowym za 2014 r.:

Rodzaj kosztu	Koszt bilansowy	Koszt podatkowy
Amortyzacja	10.604,30 zł	0
Rata leasingowa w części odsetkowej	4.976,41 zł	4.976,41 zł
Rata leasingowa w części kapitałowej	0	22.979,03 zł
Dodatkowe koszty	0	893,85 zł
Razem	15.580,71 zł	28.849,29 zł

Różnica pomiędzy wynikiem brutto a podstawą opodatkowania na 31 grudnia 2014 r. wyniesie: 28.849,29 zł – 15.580,71 zł = 13.268,58 zł.

4.5. Odroczony podatek dochodowy przy umowie leasingu

Jak obliczyć odroczony podatek dochodowy w poszczególnych latach trwania umowy leasingu podatkowo – operacyjnego, a bilansowo – finansowego?

W sytuacji opisanej w pytaniu dla celów podatkowych umowa leasingu ma charakter operacyjny, a dla bilansowych – finansowy. W związku z odmiennym zakwalifikowaniem zawartej umowy pod względem podatkowym i księgowym powstaną różnice przejściowe i na dzień bilansowy wystąpi obowiązek ustalania odroczonego podatku dochodowego (jeżeli jednostka jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych i nie skorzystała z uproszczenia).

Różnice przejściowe powstaną zarówno w odniesieniu do wartości zobowiązania, jak i wartości środka trwałego. Aktywa i rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego możemy w tym przypadku ująć per saldo. Rezerwę i aktywa można bowiem kompensować, jeżeli jednostka ma tytuł uprawniający ją do ich jednoczesnego uwzględnienia przy obliczaniu kwoty zobowiązania podatkowego (por. art. 37 ust. 7 ustawy o rachunkowości).

Pomocą w ujmowaniu w sprawozdaniu finansowym podatku odroczonego może być Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy”, który w pkt VI zawiera wskazówki dotyczące ustalania wartości podatkowych aktywów i pasywów w umowach leasingowych.

Przykład

I. Założenia:

Zarówno wartość środka trwałego (przedmiotu leasingu), jak i zobowiązania z tytułu leasingu stanowią wartość w ujęciu bilansowym, a nie podatkowym. Na 31 grudnia 2014 r. wartości te wynoszą odpowiednio (dane liczbowe z poprzednich przykładów):

- bilansowa wartość netto przedmiotu leasingu: 80.289,55 zł, a podatkowa: 0 zł; powstała więc dodatnia różnica przejściowa w kwocie: 80.289,55 zł (wartość bilansowa aktywu jest wyższa od jego wartości podatkowej); rezerwa na odroczonego podatek dochodowy wynosi zatem: $80.289,55 \text{ zł} \times 19\% = 15.255,01 \text{ zł}$,
- bilansowa wartość zobowiązania z tytułu leasingu: 67.020,97 zł, a podatkowa: 0 zł; powstała więc ujemna różnica przejściowa w kwocie: 67.020,97 zł (wartość bilansowa pozycji pasywów jest wyższa od wartości podatkowej); aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynoszą zatem: $67.020,97 \text{ zł} \times 19\% = 12.733,98 \text{ zł}$.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
Zapisy w księgach 2014 r.			
1. PK – odroczonego podatek dochodowy z tytułu umowy leasingu:			
a) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	12.733,98 zł	65-0	87
b) rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	15.255,01 zł	87	83

III. Księgowania:

Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”	Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”	Konto 83-0 „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”
(1a) 12.733,98	(1b) 15.255,01 12.733,98 zł (1a)	15.255,01 (1b)

Jeżeli jednostka przyjmie, że aktywa i rezerwę z tytułu odroczonego podatku ujmuję per saldo, to do ksiąg rachunkowych wprowadzi jedynie rezerwę na odroczonego podatek dochodowy w kwocie: $15.255,01 \text{ zł} - 12.733,98 \text{ zł} = 2.521,03 \text{ zł}$.

5. Wycena akcji według przepisów rozporządzenia o instrumentach finansowych

Spółka z o.o. zakupiła akcje i zakwalifikowała je jako dostępne do sprzedaży. Jak powinna zaksięgować nabycie akcji oraz skutki ich późniejszej wyceny? Sprawozdanie finansowe spółki podlega obowiązkowemu badaniu przez biegłego rewidenta, w związku z tym jest zobowiązana do stosowania przepisów rozporządzenia o instrumentach finansowych.

5.1. Początkowe ujęcie akcji w księgach rachunkowych

Akcje są – obok udziałów – najczęściej występującym w praktyce gospodarczej instrumentem finansowym. Szczegółowe zasady ich wyceny i wykazywania w księgach rachunkowych określa rozporządzenie Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz. U. nr 149, poz. 1674 ze zm.), dalej zwane rozporządzeniem w sprawie instrumentów finansowych. Na podstawie § 5 ust. 1 tego rozporządzenia akcje – jako instrumenty finansowe – powinny być przyporządkowane do jednej z dwóch kategorii:

- 1) aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu,
- 2) aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Do kategorii „Aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu” jednostka zalicza akcje zakupione w celu osiągnięcia krótkoterminowych korzyści ekonomicznych. Natomiast w kategorii „Aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży” ujmowane są akcje, które jednostka zamierza zbyć po upływie jednego roku (licząc od dnia bilansowego).

Akcje wprowadza się do ksiąg rachunkowych na dzień zakupu w cenie nabycia, to jest w wartości godziwej poniesionych wydatków lub przekazanych w zamian innych składników majątkowych. Przy ustalaniu wartości godziwej uwzględnia się poniesione przez jednostkę koszty transakcji, do których zalicza się w szczególności prowizje maklerskie, prowizje za doradztwo, podatki i opłaty wynikające z obowiązujących przepisów. Tak stanowi § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instrumentów finansowych. Wartość godziwa nie obejmuje natomiast kosztów finansowania, a także wewnętrznych kosztów jednostki poprzedzających nabycie akcji.

Jak wynika z pytania zakupione akcje jednostka zaliczyła do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. Tak więc powinna je ująć jako długoterminowe aktywa finansowe, zapisem:

- **Wn konto 03** „Długoterminowe aktywa finansowe”
(w analityce: Aktywa finansowe przeznaczone do sprzedaży),
- **Ma konto 13-0** „Rachunek bieżący”.

5.2. Wycena akcji na dzień bilansowy

Rozporządzenie w sprawie instrumentów finansowych wymienia następujące metody wyceny akcji na dzień bilansowy:

- 1) **wycena w wiarygodnie ustalonej wartości godziwej** bez jej pomniejszania o koszty transakcji, jakie jednostka poniosłaby, zbywając akcje lub wyłączając je z ksiąg rachunkowych z innych przyczyn, chyba że wysokość tych kosztów byłaby znacząca – w przypadku gdy istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym, albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób,
- 2) **wycena w cenie nabycia** – w przypadku akcji, dla których nie istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku albo których wartość godziwa nie może być ustalona w inny wiarygodny sposób.

Za wiarygodną wartość godziwą w odniesieniu do akcji uznaje się cenę ustaloną w aktywnym obrocie regulowanym (na giełdzie papierów wartościowych). Skutki przeszacowania wartości akcji wycenionych w wartości godziwej i zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży wykazuje się w sposób wybrany przez jednostkę do ujęcia wszystkich

takich aktywów, od dnia ich nabycia lub powstania do dnia ich wyłączenia z ksiąg rachunkowych (por. § 21 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instrumentów finansowych), tzn.:

- 1) zyski lub straty z przeszacowania zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie, albo
- 2) zyski lub straty z przeszacowania odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny powodując jego zwiększenie bądź zmniejszenie. Należy w tym miejscu zauważyć, iż rozporządzenie dopuszcza możliwość ujemnej wartości kapitału z aktualizacji wyceny.

Jeżeli jednostka wycenia akcje na dzień bilansowy w cenie nabycia, to ich wartość ustala w sposób określony w § 13 rozporządzenia w sprawie instrumentów finansowych, o którym była mowa w pkt 1 niniejszego opracowania. Powyższe wynika z treści § 16 pkt 3 ww. rozporządzenia.

Ponadto, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że posiadane przez jednostkę akcje nie przyniosą w przyszłości w znaczącej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych, konieczne jest dokonanie odpisu aktualizującego z tytułu trwałej utraty wartości w ciężar kosztów finansowych.

5.3. Rozliczenie nabycia akcji dla celów podatku dochodowego oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego

Wydatków na objęcie lub nabycie akcji w spółce z o.o. nie uważa się za koszty uzyskania przychodów (art. 16 ust. 1 pkt 8 updop). Wydatki te są jednak kosztem uzyskania przychodu z odpłatnego ich zbycia. Oznacza to, że wydatki poniesione na nabycie akcji będą kosztem uzyskania przychodów dopiero przy ustalaniu dochodu z odpłatnego ich zbycia. Do wydatków na nabycie lub objęcie akcji zalicza się zapłaconą za nie cenę, a także inne koszty bezpośrednio związane z tym zakupem, np. podatek od czynności cywilnoprawnych, opłaty notarialne itp.

Przychodem z odpłatnego zbycia akcji jest ich cena wyrażona w umowie. Należy zaznaczyć, że przy ustalaniu wartości przychodów stosuje się art. 14 updop. Z przepisów tych wynika, iż w sytuacji gdy cena bez uzasadnionej przyczyny znacznie odbiega od wartości rynkowej zbywanych udziałów lub akcji, wówczas przychód ten określa organ podatkowy w wysokości rynkowej.

Dochodem ze zbycia akcji jest różnica między sumą przychodów uzyskanych z odpłatnego ich zbycia a kosztami, tj. wydatkami poniesionymi na ich nabycie.

Skutki wyceny bilansowej akcji nie stanowią przychodów, ani kosztów uzyskania przychodów uwzględnianych do ustalenia wyniku podatkowego. W sytuacji gdy wartość bilansowa aktywów i pasywów różni się od ich wartości podatkowej i różnice te są różnicami przejściowymi, podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych mają obowiązek ustalania odroczonego podatku dochodowego.

Jak wspomniano w pkt 5.2. niniejszego opracowania, skutki przeszacowania wartości akcji wycenionych w wartości godziwej zalicza się, w zależności od wyboru jednostki (w polityce rachunkowości), do przychodów lub kosztów finansowych albo na kapitał z aktualizacji wyceny. Zgodnie z art. 37 ust. 9 ustawy o rachunkowości, rezerwy i aktywa z tytułu odro-

czonego podatku dochodowego, dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem (funduszem) własnym, odnosi się na kapitał (fundusz) własny, a nie na wynik finansowy.

Przykład

Skutki bilansowej wyceny akcji zakwalifikowanych do „Aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży” odnoszone na wynik finansowy

I. Założenia:

Spółka z o.o. nabyła akcje. Na dzień bilansowy cena rynkowa 1.000 szt. akcji zakupionych za: 145 zł/szt. jest niższa od ceny ich zakupu i wynosi: 120 zł/szt. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości. Kwota odpisu aktualizującego wynosi: 1.000 szt. × (145 zł/szt. – 120 zł/szt.) = 25.000 zł. Odpis ten nie jest uwzględniany w rachunku podatkowym. Dopiero przy sprzedaży papierów wartościowych strata na sprzedaży jest uwzględniana podatkowo. Powstaje zatem ujemna różnica przejściowa. Skutki przeszacowania jednostka odnosi na wynik finansowy.

II. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego:

- 1. Wartość bilansowa aktywów finansowych: 145.000 zł – 25.000 zł = 120.000 zł.
- 2. Wartość podatkowa aktywów finansowych: 145.000 zł.
- 3. Różnica przejściowa ujemna – wartość bilansowa aktywów jest mniejsza od ich wartości podatkowej (wb < wp): 25.000 zł.
- 4. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: 25.000 zł × 19% = 4.750 zł.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – przeszacowanie wartości akcji: 1.000 szt. × (145 zł/szt. – 120 zł/szt.) =	25.000 zł	75-1/3	03-5
2. PK – aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	4.750 zł	65-0	87

IV. Księgowania:

Konto 03 „Długoterminowe aktywa finansowe” (w analityce: Aktywa finansowe przeznaczone do sprzedaży)	Konto 03-5 „Odpisy aktualizujące wartość aktywów finansowych” (w analityce: Odpisy aktualizujące aktywa dostępne do sprzedaży)	Konto 75-1/3 „Koszty finansowe – skutki wyceny aktywów finansowych niestanowiące kosztów podatkowych”
(S.p.) 145.000	25.000 (1)	(1) 25.000
Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”	Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”	
4.750 (2)	(2) 4.750	

Przykład

Skutki bilansowej wyceny akcji zaliczanych do „Aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży” odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny

I. Założenia:

Spółka z o.o. nabyła 1.000 szt. akcji notowanych na giełdzie w cenie nabycia: 150 zł/szt. Na dzień bilansowy akcje te zostały wycenione po cenie rynkowej wyższej od ceny nabycia, tj.: 170 zł/szt. Zgodnie z przyjętą zasadą, skutki przeszacowania jednostka odnosi na kapitał z aktualizacji. Różnica z wyceny ujęta w księgach rachunkowych nie jest uwzględniana w rachunku podatkowych. W momencie sprzedaży tych akcji zysk należy opodatkować. Wzrost wartości bilansowej aktywów spowodował powstanie dodatniej różnicy przejściowej, uzasadniającej utworzenie rezerwy na odroczony podatek dochodowy.

II. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego:

1. Wartość bilansowa aktywów finansowych: $150.000 \text{ zł} + 20.000 \text{ zł} = 170.000 \text{ zł}$.
2. Wartość podatkowa aktywów finansowych: 150.000 zł.
3. Różnica przejściowa dodatnia – wartość bilansowa aktywów jest większa od ich wartości podatkowej (wb > wp): 20.000 zł.
4. Rezerwa na odroczony podatek dochodowy: $20.000 \text{ zł} \times 19\% = 3.800 \text{ zł}$.

Z uwagi na fakt, iż różnica z wyceny nie wpływa na wynik finansowy, lecz na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, to rezerwa na odroczony podatek dochodowy obciąża ten kapitał.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – przeszacowanie wartości akcji: $1.000 \text{ szt.} \times (170 \text{ zł/szt.} - 150 \text{ zł/szt.}) =$	20.000 zł	03-5	81-3
2. PK – rezerwa na odroczony podatek dochodowy	3.800 zł	81-3	83-0

IV. Księgowania:

Konto 03 „Długoterminowe aktywa finansowe” (w analityce: Aktywa finansowe przeznaczone do sprzedaży)		Konto 03-5 „Odpisy aktualizujące wartość aktywów finansowych” (w analityce: Odpisy aktualizujące aktywa dostępne do sprzedaży)		Konto 81-3 „Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny”	
(S.p.)	150.000	(1)	20.000	(2)	3.800
				20.000	(1)
Konto 83-0 „Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”					

6. Nienotyfikowane odsetki od kredytu

6.1. Skutki otrzymania kredytu w księgach rachunkowych

Kredyt bankowy to popularna forma pozyskania dodatkowego wsparcia dla rozwoju lub podtrzymania funkcjonowania firmy. Jest on świadczeniem zwrotnym, więc nie jest zaliczany do przychodów (w momencie otrzymania), ani do kosztów (w momencie spłaty). Kosztem

mogą być natomiast odsetki, czyli wynagrodzenie za używanie cudzych pieniędzy, a także opłaty i prowizje bankowe oraz wydatki związane z zabezpieczeniem kredytu. Koszty te odnosi się w ciężar kosztów finansowych i ujmuje na koncie 75-1 „Koszty finansowe”.

Kredyt w dniu uruchomienia wprowadza się do ksiąg rachunkowych w wartości nominalnej, zapisem:

- **Wn konto 13-0** „Rachunek bieżący”,
- **Ma konto 13-4** „Kredyty bankowe”.

Prowizję za udzielenie kredytu opłaca się z własnych środków (**Wn konto 75-1, Ma konto 13-0, 10**) lub bank przelewa na rachunek bieżący kwotę kredytu pomniejszoną o tę prowizję. W tym drugim przypadku zapisy w księgach rachunkowych będą następujące:

- a) wpływ kwoty kredytu pomniejszonej o prowizję: **Wn konto 13-0**,
- b) kwota pobranej prowizji: **Wn konto 75-1**,
- c) wartość nominalna kredytu (kwota zobowiązania do spłaty): **Ma konto 13-4**.

Jeżeli odsetki od kredytu spłacane są na bieżąco, to ich kwotę ujmuje się w dniu spłaty, zapisem: **Wn konto 75-1, Ma konto 13-0**. W takim przypadku saldo konta 13-4 wykazuje kwotę kredytu do spłaty w wartości nominalnej.

Niemniej jednak na dzień bilansowy – zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 8 ustawy o rachunkowości – zobowiązania wycenia się w kwocie wymagającej zapłaty. W przypadku kredytów bankowych, za kwotę wymagającą zapłaty uważa się pozostałą do spłaty część kapitałową kredytu wraz z odsetkami naliczonymi na dzień bilansowy. Zatem w księgach rachunkowych należy wykazać również skalkulowane na dzień bilansowy od niespłaconego kredytu odsetki, mimo że zgodnie z terminem spłaty nie są one jeszcze wymagalne. Taki sposób prezentacji jest zgodny z zasadą memoriału określoną w art. 6 ust. 1 ustawy o rachunkowości.

Odsetki od kredytu zaciągniętego na finansowanie bieżącej działalności, dotyczące roku obrotowego, za który sporządza się sprawozdanie (choćby ich termin płatności jeszcze nie nastąpił) ujmie się w księgach tego właśnie roku, zapisem: **Wn konto 75-1, Ma konto 65-1** „Inne rozliczenia międzyokresowe” lub 13-4.

Ewidencja nienotyfikowanych odsetek na koncie 13-4 może powodować trudności w uzgodnieniu salda tego konta z bankiem na dzień bilansowy. Dlatego wskazane jest księgowanie tych odsetek na koncie analitycznym do konta 13-4 lub na koncie 65-1. Przy czym w bilansie prezentuje się je zawsze w jednym wierszu, razem z kredytem. Wybór sposobu ewidencji należy do samej jednostki i powinien być określony w dokumentacji opisującej zasady (politykę) rachunkowości.

6.2. Koszty związane z zaciągniętym kredytem w świetle przepisów podatkowych oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego

Samo otrzymanie kredytu, jak i jego spłata (spłata kapitału kredytu) są neutralne podatkowo. Kosztem mogą być natomiast odsetki, czyli wynagrodzenie za używanie cudzych pieniędzy, a także opłaty i prowizje bankowe oraz wydatki związane z zabezpieczeniem kredytu.

W myśl art. 23 ust. 1 pkt 8 lit. a) updof i art. 16 ust. 1 pkt 10 lit. a) updop, nie uważa się za koszty uzyskania przychodów wydatków na spłatę pożyczek (kredytów), z wyjątkiem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek (kredytów). Z przepisami tymi korespondują odpowiednio przepisy art. 14 ust. 3 pkt 1 updof i art. 12 ust. 4 pkt 1 updop, z których wynika, iż do przychodów nie zalicza się m.in. otrzymanych lub zwróconych pożyczek (kredytów), w tym również uregulowanych w naturze, z wyjątkiem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek (kredytów).

Odsetki od kredytu staną się kosztem okresu rozliczeniowego, w którym je zapłacono, nie zaś okresu, za który zostały naliczone. Zgodnie bowiem z art. 23 ust. 1 pkt 32 updof oraz

art. 16 ust. 1 pkt 11 updop, za koszty uzyskania przychodów nie uważa się naliczonych, lecz niezapłaconych albo umorzonych odsetek od zobowiązań, w tym również od pożyczek (kredytów). Należy jednak pamiętać, iż stosownie do treści art. 23 ust. 1 pkt 33 updof i art. 16 ust. 1 pkt 12 updop, nie uważa się za koszty uzyskania przychodów odsetek od pożyczek lub kredytów zwiększających koszty inwestycji w okresie realizacji tych inwestycji. Wynika to z faktu, że odsetki naliczone do dnia przekazania składnika majątku do używania powiększają jego wartość początkową i są kosztem poprzez odpisy amortyzacyjne.

Dla celów bilansowych odsetki od zobowiązań, w tym kredytów, są kosztem bilansowym już w momencie naliczenia, zaś podatkowo dopiero w momencie zapłaty. W związku z tym powstaje ujemna różnica przejściowa między wartością bilansową a podatkową składnika pasywów (wb > wp).

W konsekwencji jednostka będąca podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych (niekorzystająca z uproszczenia dla jednostek niezobowiązanych do badania rocznego sprawozdania finansowego) ustala aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w sposób zaprezentowany na przykładzie.

Przykład

I. Założenia:

1. Spółka z o.o. otrzymała krótkoterminowy kredyt obrotowy na działalność bieżącą w wysokości: 190.000 zł. Oprocentowanie tego kredytu wynosi: 8% w skali roku z uwzględnieniem dokonanej spłaty. Bank uruchomił kredyt 30 września 2014 r.
2. Spłata kredytu wraz z odsetkami nastąpi w dwóch ratach płatnych 31 marca 2015 r. i 31 sierpnia 2015 r. Raty te kształtują się następująco:
 - a) rata płatna 31 marca 2015 r. wynosi: 102.600 zł, w tym:
 - część kapitałowa: 95.000 zł,
 - odsetki: $(190.000 \text{ zł} \times 8\%) : 12 \text{ m-cy} \times 6 \text{ m-cy} = 7.600 \text{ zł}$,
 - b) rata płatna 31 sierpnia 2015 r. wynosi: 98.800 zł, w tym:
 - część kapitałowa: 95.000 zł,
 - odsetki: $(95.000 \text{ zł} \times 8\%) : 12 \text{ m-cy} \times 6 \text{ m-cy} = 3.800 \text{ zł}$.
3. Naliczone odsetki od kredytu przypadające na 2014 r. wynosiły: $7.600 \text{ zł} : 6 \text{ m-cy} \times 3 \text{ m-ce} = 3.800 \text{ zł}$. Jednostka ujęła je na koncie 65-1 „Inne rozliczenia międzyokresowe”.

II. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego:

1. Wartość bilansowa kredytu: $190.000 \text{ zł} + 3.800 \text{ zł} = 193.800 \text{ zł}$.
2. Wartość podatkowa kredytu: 190.000 zł.
3. Różnica przejściowa ujemna z tytułu zarachowanych odsetek od kredytu: 3.800 zł.
4. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $3.800 \text{ zł} \times 19\% = 722 \text{ zł}$.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto		Wpływ na podatek dochodowy
		Wn	Ma	
1. WB – wpływ kredytu na rachunek bieżący	190.000 zł	13-0	13-4	

2. PK – odsetki od kredytu naliczone na dzień bilansowy (nienotyfikowane przez bank)	3.800 zł	75-1/2	65-1	Nie stanowią kosztu podatkowego
3. PK – aktywa z tytułu podatku odroczonego dochodowego	722 zł	65-0	87	

IV. Księgowania:

Konto 13-0 „Rachunek bieżący”		Konto 13-4 „Kredyty bankowe”		Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”	
(1)	190.000		190.000 (1)	(3)	722
Konto 65-1 „Inne rozliczenia międzyokresowe”		Konto 75-1/2 „Odsetki naliczone niezaliczane do kosztów podatkowych – pozostałe”		Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”	
	3.800 (2)	(2)	3.800		722 (3)

Na dzień 31 grudnia 2014 r. w pasywach bilansu w pozycji B.III.2 lit. a), jako zobowiązania krótkoterminowe, jednostka wykaże kwotę: 190.000 zł (tj. część kredytu płatną w 2015 r.) + 3.800 zł (tj. odsetki dotyczące 2014 r., płatne w marcu 2015 r.) = 193.800 zł.

7. Skutki nieprzekazania do dnia bilansowego kwoty odpisu na rachunek ZFŚS

7.1. Ewidencja księgowa odpisu rocznego na ZFŚS

Sposób tworzenia, korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (ZFŚS) oraz wysokość tworzonych odpisów zostały uregulowane w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 111), zwanej dalej ustawą o ZFŚS.

Zasadniczo środki funduszu uzyskuje się z corocznego odpisu podstawowego, naliczanego w stosunku do przeciętnej liczby zatrudnionych. Wysokość odpisu podstawowego na jednego zatrudnionego wynosi 37,5% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim lub w drugim półroczu roku poprzedniego, jeżeli przeciętne wynagrodzenie z tego okresu stanowiło kwotę wyższą.

Zwracamy przy tym uwagę, że odpis podstawowy dla pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub prace o szczególnym charakterze oraz dla pracownika młodocianego ma inną wartość. W niektórych przypadkach ustawa o ZFŚS przewiduje również zwiększenie odpisu podstawowego.

Równowartość dokonanych odpisów i zwiększeń naliczonych na dany rok pracodawca jest zobowiązany przekazać na rachunek bankowy ZFŚS w terminie do dnia 30 września tego roku, z tym że w terminie do dnia 31 maja tego roku powinien przekazać kwotę stanowiącą co najmniej 75% równowartości

Wysokość odpisów na ZFŚS podajemy w serwisie www.wskazniki.gofin.pl w zakładce Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych

odpisów podstawowych.

Dokonywane przez przedsiębiorcę odpisy podstawowe i różnego rodzaju zwiększenia na ZFŚS obciążają koszty działalności pracodawcy.

Ze względu na to, że odpis na ZFŚS dotyczy całego roku, na podstawie art. 39 ust. 1 ustawy o rachunkowości wskazane jest rozliczać go w czasie za pomocą czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów. W przypadku prowadzenia ewidencji kosztów tylko na kontach zespołu 4 lub w zespole 4 i 5, odpis na ZFŚS można ująć następująco:

- 1) zarachowanie w koszty kwoty całorocznego odpisu na ZFŚS:
 - **Wn konto 40-5** „Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia”,
 - **Ma konto 85-0** „Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych”,
- 2) przeniesienie kosztów do rozliczenia w czasie:
 - **Wn konto 64-0** „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów”,
 - **Ma konto 49** „Rozliczenie kosztów”.

W jednostce prowadzącej ewidencję kosztów tylko na kontach zespołu 5, całoroczny odpis na ZFŚS można ująć zapisem:

- **Wn konto 64-0** „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów”,
- **Ma konto 85-0** „Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych”.

Zaliczenie części odpisu w ciężar kosztów bieżącego okresu następuje z kolei zapisem:

- 1) w przypadku ewidencji kosztów na kontach zespołu 4: **Wn konto 49, Ma konto 64-0**,
- 2) w przypadku ewidencji kosztów na kontach zespołu 4 i 5 lub tylko 5: **Wn konto zespołu 5, Ma konto 64-0**.

Jeśli kwota rocznego odpisu na ZFŚS nie jest w ocenie jednostki kwotą istotną, to – na podstawie art. 4 ust. 4 ustawy o rachunkowości – może ona przyjąć uproszczenie i zrezygnować z rozliczenia tego odpisu poprzez czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów.

Przelew środków na rachunek bankowy ZFŚS ujmuje się w księgach, zapisem:

- **Wn konto 13-5** „Inne rachunki bankowe”
(w analityce: Rachunek bankowy środków pieniężnych ZFŚS),
- **Ma konto 13-0** „Rachunek bieżący”.

7.2. Moment zaliczenia odpisów na ZFŚS do kosztów podatkowych oraz ustalenie odroczonego podatku dochodowego

Podatnik może zaliczyć do kosztów podatkowych odpisy na ZFŚS, w dacie przekazania środków stanowiących równowartość tych odpisów na rachunek bankowy funduszu.

Generalnie, o podatkowym rozliczeniu kosztów tzw. pośrednich, do których należy zaliczyć m.in. koszty z tytułu odpisów na ZFŚS, decyduje ujęcie tych kosztów w księgach rachunkowych. Stosownie do art. 22 ust. 5c i 5d updof oraz art. 15 ust. 4d i 4e updop, koszty uzyskania przychodów, inne niż koszty bezpośrednio związane z przychodami, co do zasady, są potrącalne w dacie ich poniesienia, tj. na dzień, na który ujęto koszt w księgach rachunkowych (zaksięgowano) na podstawie otrzymanej faktury (rachunku), albo na podstawie innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku). Ustalając moment potrącenia kosztów z tytułu odpisów na ZFŚS, należy jednak uwzględnić również art. 23 ust. 1 pkt 7 lit. b) updof i art. 16 ust. 1 pkt 9 lit. b) updop. Z ich treści wynika, że odpisy i zwiększenia, które w rozumieniu przepisów o ZFŚS obciążają koszty działalności pracodawcy, są kosztami uzyskania przychodu, jeżeli środki pieniężne stanowiące równowartość tych odpisów i zwiększeń zostały wpłacone na rachunek tego funduszu.

Niedokonanie w wymaganym terminie wpłat na rachunek ZFŚS nie powoduje utraty prawa do zaliczenia odpisu do kosztów uzyskania przychodów. Odpis taki będzie można zaliczyć do kosztów podatkowych z chwilą faktycznego przekazania środków na konto bankowe ZFŚS.

Czy w sytuacji, gdy do dnia bilansowego nie przekazano środków na rachunek ZFŚS, należy ustalić aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego?

Dla celów bilansowych odpis na ZFŚS jest kosztem niezależnie czy jednostka przekazała na rachunek bankowy środki pieniężne stanowiące równowartość tego odpisu lub jego zwiększeń.

Jeżeli do dnia bilansowego jednostka nie prześle środków na rachunek bankowy ZFŚS (w całości lub części), to wartość odpowiadająca nieprzekazanej kwocie nie może być zaliczona do kosztów podatkowych tego roku. Nieprzekazana kwota w przyszłości zwiększy koszty uzyskania przychodów i tym samym zmniejszy kwotę podatku (w momencie wpłaty na rachunek bankowy). Pomiędzy wartością podatkową i bilansową składnika pasywów zachodzi więc różnica mająca charakter przejściowy. Będzie to różnica ujemna, bowiem wartość bilansowa pasywów (fundusze specjalne są składnikami pasywów) jest wyższa od wartości podatkowej.

W konsekwencji jednostka będąca podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych (niekorzystająca z uproszczenia dla jednostek niezobowiązanych do badania rocznego sprawozdania finansowego) ustala aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w sposób zaprezentowany na przykładzie.

Przykład

I. Założenia:

W ciągu roku obrotowego w spółce z o.o. utworzono odpis na ZFŚS w wysokości: 192.000 zł, przy czym do dnia bilansowego na wyodrębniony rachunek bankowy funduszu wpłacono kwotę: 144.000 zł. Ewidencję kosztów spółka prowadzi wyłącznie w układzie rozdajowym. Dla uproszczenia przyjęto, iż na początek roku obrotowego wysokość ZFŚS wynosiła zero, a w ciągu roku nie było innych zwiększeń i zmniejszeń.

II. Ustalenie odroczonego podatku dochodowego:

1. Wartość bilansowa ZFŚS: 192.000 zł.
2. Wartość podatkowa ZFŚS: 144.000 zł.
3. Kwota, która w przyszłości spowoduje wzrost kosztów uzyskania przychodów, a tym samym zmniejszenie podatku dochodowego: 48.000 zł (różnica przejściowa ujemna).
4. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $48.000 \text{ zł} \times 19\% = 9.120 \text{ zł}$.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – utworzenie całorocznego odpisu na ZFŚS	192.000 zł	40-5	85-0
2. WB – przekazanie środków na wyodrębniony rachunek bankowy	144.000 zł	13-5	13-0
3. PK – aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	9.120 zł	65-0	87

IV. Księgowania:

Konto 13-0 „Rachunek bieżący”		Konto 13-5 „Inne rachunki bankowe” (w analityce: Rachunek bankowy środków pieniężnych ZFŚS)		Konto 40-5 „Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia”	
(S.p.)	200.000	144.000	(2)	(1)	192.000
Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”		Konto 85-0 „Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych”		Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”	
(3)	9.120	192.000	(1)	9.120	(3)

8. Korekta kosztów podatkowych z tytułu nieterminowych płatności

Jesteśmy spółką z o.o. W październiku 2014 r. nabyliśmy środek trwały. Od listopada rozpoczęliśmy jego amortyzację. Termin płatności określony na fakturze zakupu nie przekracza 60 dni. Jeżeli na dzień bilansowy zobowiązanie z tytułu nabycia tego środka trwałego nie zostanie uregulowane, to czy w związku z korektą kosztów będziemy musieli utworzyć aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego?

W sytuacji opisanej w pytaniu korekcie podatkowej podlegała kwota amortyzacji środka trwałego, bowiem jednostka nie uregulowała zobowiązania z tytułu zakupu tego aktywu. W konsekwencji powstanie przejściowa różnica ujemna pomiędzy wartością bilansową a podatkową środka trwałego ($WB < WP$). Jednostka będąca podatnikiem podatku dochodowego, a więc rozliczające się na podstawie przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, powinna utworzyć aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Od 1 stycznia 2013 r., na podstawie art. 15b updop oraz art. 24d updof, w przypadku zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów kwoty wynikającej z faktury (rachunku), a jeżeli nie istniał obowiązek wystawienia faktury (rachunku) – kwoty wynikającej z umowy albo innego dokumentu, i nieuregulowania tej kwoty w terminie 30 dni od daty upływu terminu płatności, podatnik jest obowiązany do zmniejszenia kosztów uzyskania przychodów o kwotę wynikającą z tych dokumentów, w miesiącu na który przypada 30. dzień od upływu terminu zapłaty. Wprowadzono też regułę, że jeżeli termin płatności jest dłuższy niż 60 dni, zmniejszenia kosztów uzyskania przychodów o kwotę wynikającą z faktur lub innych dokumentów dokonuje się z upływem 90 dni od daty zaliczenia tej kwoty do kosztów uzyskania przychodów, o ile nie została ona uregulowana w tym terminie. W miesiącu uregulowania zobowiązania, podatnik zwiększa koszty uzyskania przychodów o uprzednio dokonaną korektę. Powołane przepisy znajdują zastosowanie również w odniesieniu do odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych do tej części odpisów amortyzacyjnych, które podatnik zaliczył do kosztów podatkowych (art. 15b ust. 6 updop i art. 24d ust. 6 updof).

Korekty kosztów uzyskania przychodów w przypadku nieuregulowania zobowiązania dotyczą wyłącznie kosztów w ujęciu podatkowym. Dla celów bilansowych obowiązuje zasada memoriału stąd jednostki nie wyksięgowują, równolegle do korekty podatkowej, kosztu na kontach bilansowych. Zmniejszenie kosztów podatkowych nie ma wpływu na zmianę wyniku finansowego. Dlatego kwoty korygowanych kosztów podatkowych na skutek niezapłaconych zobowiązań wymagają uwzględnienia przy ustalaniu odroczonego podatku dochodowego.

Na temat korekty kosztów podatkowych w przypadku braku zapłaty można przeczytać m.in. w Biuletynie Informacyjnym nr 1 z 2015 r.

Przykład

I. Założenia:

1. 21 października 2014 r. jednostka nabyła środek trwały o wartości początkowej: 50.000 zł. W listopadzie rozpoczęło jego amortyzację metodą liniową przy zastoso-

waniu stawki 14% (podatkowo i bilansowo). Miesięczny odpis amortyzacyjny wynosi: $50.000 \text{ zł} \times 14\% : 12 \text{ m-cy} = 583,33 \text{ zł}$. Do dnia bilansowego zarachowano w księgach i uznano za koszt podatkowy amortyzację za okres od listopada do grudnia w kwocie: $583,33 \text{ zł} \times 2 \text{ m-ce} = 1.166,66 \text{ zł}$.

2. Termin płatności określony na fakturze zakupu środka trwałego przypadał na 13 listopada 2014 r. i był krótszy niż 60 dni. Graniczny termin zapłaty upłynął 13 grudnia 2014 r.
3. Do końca roku nie zostanie uregulowane zobowiązanie z tytułu zakupu środka trwałego. W związku z tym z kosztów uzyskania przychodów w 2014 r. wyeliminowano amortyzację środka trwałego w kwocie: 1.166,66 zł. W konsekwencji powstała przejściowa różnica pomiędzy wartością bilansową a podatkową środka trwałego.
4. Na koniec 2014 r. utworzono aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie:
 - a) wartość bilansowa środka trwałego: $50.000 \text{ zł} - 1.166,66 \text{ zł} = 48.833,34 \text{ zł}$,
 - b) wartość podatkowa środka trwałego: 50.000 zł,
 - c) różnica przejściowa ujemna: 1.166,66 zł,
 - d) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $1.166,66 \text{ zł} \times 19\% = 221,67 \text{ zł}$.
5. Jednostka prowadzi ewidencję kosztów działalności operacyjnej wyłącznie na kontach zespołu 4.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. OT – przyjęcie środka trwałego do używania	50.000,00 zł	01	08
2. PK – odpis amortyzacyjny (w uproszczeniu za listopad i grudzień łącznie): $583,33 \text{ zł} \times 2 \text{ m-ce} =$	1.166,66 zł	40-0	07-1
3. PK – wyłączenie kosztu z kosztów podatkowych (ewidencja pozabilansowa)	1.166,66 zł	930	999
4. PK – aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	221,67 zł	65-0	87

III. Księgowania:

Konto 01 „Środki trwałe”	Konto 08 „Środki trwałe w budowie”	Konto 40-0 „Amortyzacja”
(1) 50.000,00	(S.p.) 50.000,00 50.000,00 (1)	(2) 1.166,66
Konto 07-1 „Odpisy umorzeniowe od środków trwałych”	Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”	Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”
1.166,66 (2)	(4) 221,67	221,67 (4)

Ewidencja pozabilansowa

Konto 930 „Korekty kosztów podatkowych w związku z brakiem zapłaty”	Konto 999 „Pozabilansowe konto techniczne”
(3) 1.166,66	1.166,66 (3)

9. Wpływ premii inwestycyjnej na wysokość odroczonego podatku dochodowego

Jesteśmy spółką z o.o. Działamy w specjalnej strefie ekonomicznej. Korzystamy ze zwolnienia z podatku dochodowego w związku z inwestycjami w nowe środki trwałe. Czy pomoc publiczna w formie zwolnień podatkowych wpływa na kwotę odroczonego podatku dochodowego?

9.1. Zasady udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcom działającym na terenie specjalnych stref ekonomicznych

Zasady i warunki prowadzenia na terenie specjalnych stref ekonomicznych działalności gospodarczej określone są w ustawie z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2007 r. nr 42, poz. 274 ze zm.) oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych (Dz. U. nr 232, poz. 1548 ze zm.).

Pomoc publiczna udzielana przedsiębiorcy działającemu na terenach specjalnych stref ekonomicznych polega na zwolnieniu dochodów przedsiębiorstwa z podatku dochodowego. Wielkość tego zwolnienia jest uzależniona od wysokości poniesionych przez przedsiębiorcę wydatków inwestycyjnych lub kosztów tworzenia nowych miejsc pracy. Stosownie bowiem do treści § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia, pomoc publiczna udzielana przedsiębiorcy w formie zwolnień podatkowych stanowi pomoc regionalną z tytułu:

- 1) kosztów nowej inwestycji, której wielkość jest liczona jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru i kosztów inwestycji kwalifikujących się do objęcia pomocą,
- 2) tworzenia nowych miejsc pracy, której wielkość jest liczona jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru i dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników, obejmujących koszty płacy brutto tych pracowników, powiększone o składki obowiązkowe, takie jak składki na ubezpieczenie społeczne, ponoszone przez przedsiębiorcę od dnia zatrudnienia tych pracowników.

Przez nową inwestycję należy rozumieć inwestycję w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne polegającą na:

- utworzeniu nowego lub rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa,
- dywersyfikacji (róznicowania) produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów,
- zasadniczej zmianie dotyczącej całościowego procesu produkcyjnego istniejącego przedsiębiorstwa,
- nabyciu przedsiębiorstwa, które jest w likwidacji albo zostałoby zlikwidowane, gdyby nie zostało nabyte, albo zorganizowanej części takiego przedsiębiorstwa, o ile nabywca nie jest powiązany ze zbywcą.

Zwolnienie od podatku dochodowego z tytułu kosztów nowej inwestycji przysługuje przedsiębiorcy, począwszy od miesiąca, w którym poniósł wydatki inwestycyjne w okresie od dnia uzyskania zezwolenia, aż do wyczerpania dopuszczalnej pomocy regionalnej. Warunkiem korzystania ze zwolnienia od podatku dochodowego jest utrzymanie:

- 1) własności składników majątku, z którymi związane były wydatki inwestycyjne przez okres 5 lat od dnia ich wprowadzenia do ewidencji, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców – przez okres 3 lat, przy czym nie wyklucza się wymiany przestarzałych instalacji lub sprzętu w związku z szybkim rozwojem technologicznym;

- 2) inwestycji w regionie, w którym udzielono pomocy, przez okres nie krótszy niż 5 lat od momentu, gdy cała inwestycja zostanie zakończona, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców – przez okres nie krótszy niż 3 lata.

Ponadto warunkiem udzielenia pomocy z tytułu nowej inwestycji jest udział środków własnych przedsiębiorcy rozumianych jako środki, które nie zostały uzyskane w ramach udzielonej mu pomocy, wynoszących co najmniej 25% całkowitych kosztów kwalifikowanych inwestycji.

Natomiast zwolnienie od podatku dochodowego z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy przysługuje począwszy od miesiąca, w którym przedsiębiorca rozpoczął ponoszenie kosztów pracy, aż do wyczerpania dopuszczalnej pomocy regionalnej, pod warunkiem, że:

- 1) nowi pracownicy zostaną zatrudnieni po dniu uzyskania zezwolenia, w związku z realizacją nowej inwestycji, jednak nie później niż w okresie 3 lat od zakończenia inwestycji;
- 2) każde miejsce pracy zostanie utrzymane przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców – przez okres co najmniej 3 lat, licząc od dnia ich utworzenia.

Utworzenie nowych miejsc pracy oznacza przyrost netto miejsc pracy w danym przedsiębiorstwie w związku z realizacją nowej inwestycji w stosunku do średniego zatrudnienia w okresie 12 miesięcy przed dniem uzyskania zezwolenia.

Pomoc może być udzielona z obydwu tytułów, o ile łącznie nie przekroczy maksymalnej wielkości pomocy.

Natomiast w przypadku przedsiębiorcy, którego przedsiębiorstwo lub jego zorganizowaną część objęto granicami strefy w związku z realizacją nowej inwestycji, zwolnienia w podatku dochodowym przysługują od miesiąca następującego po miesiącu, w którym poniesione zostały wydatki inwestycyjne i osiągnięty został poziom zatrudnienia, określone w zezwoleniu, w okresie od dnia uzyskania zezwolenia, aż do wyczerpania dopuszczalnej pomocy regionalnej.

9.2. Ustalenie dochodów podlegających zwolnieniu od podatku

Zgodnie z art. 12 ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, dochody uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie strefy w ramach zezwolenia przez osoby prawne lub osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą są zwolnione od podatku dochodowego, odpowiednio na zasadach określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób prawnych lub w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Zasady zwolnienia dotyczące osób prawnych określa art. 17 ust. 1 pkt 34 updop, zaś osób fizycznych art. 21 ust. 1 pkt 63a updof. Zgodnie z tymi przepisami, wolne od podatku dochodowego są dochody uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, przy czym wielkość pomocy publicznej udzielanej w formie tego zwolnienia nie może przekroczyć wielkości pomocy publicznej dla przedsiębiorcy, dopuszczalnej dla obszarów kwalifikujących się do uzyskania pomocy w największej wysokości, zgodnie z odrębnymi przepisami.

Należy zaznaczyć, iż zwolnienie podatkowe przysługuje podatnikowi wyłącznie z tytułu dochodów uzyskanych z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej, określonej w zezwoleniu. Oznacza to, że jeżeli dany rodzaj (przedmiot) działalności nie jest wymieniony w zezwoleniu na prowadzenie działalności gospodarczej w strefie, to dochód z takiej działalności nie podlega zwolnieniu od podatku. Podobnie w przypadku, gdy dany rodzaj działalności jest prowadzony poza terenem strefy, dochód z tej działalności nie będzie podlegał temu zwolnieniu, nawet jeśli jest to rodzaj działalności wymieniony w zezwoleniu.

Dla ustalenia faktycznego zakresu zwolnienia, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 34 updog lub art. 21 ust. 1 pkt 63a updog, istotne będzie określenie, które wydatki podatnika powstają w związku z działalnością prowadzoną na terenie strefy. Konieczne jest przy tym, aby zgodnie z zasadami ogólnymi mogły one być zaliczone u podatnika (także tego, który prowadzi działalność gospodarczą na terenie strefy) do kosztów uzyskania przychodów.

Przykładowo Dyrektor Izby Skarbowej w Katowicach w interpretacji indywidualnej z 8 maja 2014 r., nr IBPBI/2/423-185/14/CzP (dotyczącej firmy działającej na terenie strefy), stwierdził iż:

„(...) do kosztów uzyskania przychodów podatnik ma prawo zaliczyć wszystkie koszty, zarówno te bezpośrednio, jak i pośrednio związane z przychodami, o ile zostały prawidłowo udokumentowane, za wyjątkiem kosztów ustawowo uznanych za niestanowiące kosztów uzyskania przychodów. Podatnik, zaliczając dany wydatek do kosztów uzyskania przychodów, winien wykazać jego związek z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz to, że poniesienie wydatku ma lub może mieć wpływ na wielkość osiągniętego przychodu lub że wydatek ten jest związany z konkretnym przedsięwzięciem gospodarczym.

(...) Należy jednak pamiętać, że samo wyliczenie kosztów, których nie uważa się za koszty uzyskania przychodów, nie stwarza domniemania, iż wszelkie pozostałe koszty, które nie są zamieszczone w art. 16 updog, zostaną ex lege uznane za koszty uzyskania przychodów.

(...) wszystkie poniesione wydatki, po wyłączeniu wydatków enumeratywnie wymienionych w (...) art. 16 ust. 1 updog, stanowić mogą koszt uzyskania przychodów, o ile pozostają w związku przyczynowo – skutkowym z osiąganymi przychodami. Właściwa i zgodna z treścią ustawowej regulacji kwalifikacja kosztów uzyskania przychodów powinna brać pod uwagę:

- *przeznaczenie wydatku (jego celowość, zasadność dla funkcjonowania podmiotu) oraz*
- *potencjalną możliwość (analizowaną w dacie poniesienia wydatku na podstawie obiektywnych przesłanek) przyczynienia się danego wydatku do osiągnięcia przychodu (...).*

9.3. Skutki bilansowe skorzystania z premii inwestycyjnej

Premię inwestycyjną uwzględnia się przy ustalaniu kwoty podatku odroczonego na zasadzie wyjątku, podobnie jak stratę podatkową.

Według wskazówek zawartych w KSR nr 2, jeżeli jednostka korzysta z premii inwestycyjnych, zmniejszenia zobowiązań z tytułu podatku dochodowego wskutek ich wykorzystania ujmuje się i wycenia zgodnie z zasadami właściwymi dla ujmowania i wyceny dotacji, subwencji lub dopłat, służących sfinansowaniu nabycia lub wytworzenia środków trwałych albo wykonania prac rozwojowych. Różnice przejściowe dotyczące rozliczeń międzyokresowych przychodów, ujętych wskutek rozliczenia premii inwestycyjnych, nie stanowią podstawy do ujęcia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (por. pkt 13.2).

Ewidencja i rozliczenie premii inwestycyjnej

Ujęcie początkowe premii inwestycyjnej w księgach może przebiegać zapisem:

- **Wn konto 87** „Podatek dochodowy od osób prawnych”,
- **Ma konto 84** „Rozliczenia międzyokresowe przychodów”.

Rozwiązanie to stosuje się bez względu na to, czy jednostka osiąga dochód, czy poniesie stratę podatkową.

Przykład

Spółka z o.o. prowadzi działalność na terenie specjalnej strefy ekonomicznej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zezwoleniem na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy, jednostka może ująć jako dochody wolne od podatku nakłady na środki trwałe i wartości niematerialne i prawne oraz na najem gruntów i budowli w wysokości 50% wydatków na te aktywa. Wydatki na środki trwałe, które podlegają amortyzacji, wyniosły: 5.000.000 zł. Spółka uzyskała prawo do rozliczenia premii z dniem 1 stycznia 2014 r. W tym samym okresie przyjęła do używania środki trwałe objęte pomocą. Ze względu na fakt, że w przypadku wydatków inwestycyjnych spełnione są kryteria wyznaczone przez definicję premii inwestycyjnej, ujmuje się rozliczenia międzyokresowe przychodów w kwocie premii (tj. w kwocie: $50\% \times 5.000.000 \text{ zł} \times 19\% = 475.000 \text{ zł}$) i zwiększa koszty podatku dochodowego (zapisem: **Wn konto 87, Ma konto 84**).

Zaliczona do rozliczeń międzyokresowych przychodów kwota – na podstawie art. 41 ustawy o rachunkowości – powinna być stopniowo odnoszona na konto 76-0 „Pozostałe przychody operacyjne”, równolegle do odpisów amortyzacyjnych od sfinansowanych środków trwałych.

Przykład

Zakładając, że okres ekonomicznej użyteczności środka trwałego wynosi 10 lat, roczne rozliczenie premii inwestycyjnej wyniesie: $475.000 \text{ zł} : 10 \text{ lat} = 47.500 \text{ zł}$. Kwota ta zostanie ujęta zapisem: **Wn konto 84, Ma konto 76-0**.

Ewidencja aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego

W przypadku korzystania z premii inwestycyjnych ujmowany jest również składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego związany z dochodami wolnymi od podatku nieodliczonymi w roku podatkowym oraz zmniejszeniami podstawy opodatkowania, nieodliczonymi w roku podatkowym i przeniesionymi do odliczenia w latach następnych (por. pkt 13.3 KSR nr 2).

Jeśli całe zwolnienie nie zostanie rozliczone w danym roku podatkowym, a całkowicie lub częściowo przeniesione na lata przyszłe, od przeniesionej części – zgodnie z KSR nr 2 – należy ująć aktywa z tytułu podatku odroczonego, które rozlicza się w latach kolejnych w miarę wykorzystywania premii.

Przykład

Spółka z o.o. rozpoczęła w 2014 r. działalność w specjalnej strefie ekonomicznej i korzysta z premii inwestycyjnej, której wartość wstępnie ujęła na koncie rozliczeń międzyokresowych przychodów w kwocie: 475.000 zł. Przy ustalaniu podstawy opodatkowania za 2014 r. nie ma możliwości uwzględnienia dochodów wolnych od podatku, związanych z działalnością w specjalnych strefach ekonomicznych. Dochody wolne od podatku będą uwzględniane przy ustaleniu podstawy opodatkowania w następnych latach podatkowych. Istnieją dowody wskazujące na możliwość odzyskania w przyszłości korzyści z aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Ewidencja aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie: 475.000 zł może przebiegać zapisem: **Wn konto 65-0, Ma konto 87**.

Rozliczenie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmniejszenia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w miarę wykorzystania premii ujmuje się w księgach rachunkowych na zasadach ogólnych w korespondencji z kontem 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”.

Przykład

*Na koniec kolejnego roku obrotowego spółka wykorzystwała: 1.000.000 zł zwolnienia, czyli dochody wolne od podatku do rozliczenia w kolejnych latach ulegną zmniejszeniu do wysokości: $(5.000.000 \text{ zł} \times 50\%) - 1.000.000 \text{ zł} = 1.500.000 \text{ zł}$. Od tej kwoty spółka wylicza aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego: $1.500.000 \text{ zł} \times 19\% = 285.000 \text{ zł}$. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego uległy zmniejszeniu o kwotę: $475.000 \text{ zł} - 285.000 \text{ zł} = 190.000 \text{ zł}$. W księgach rachunkowych zmniejszenie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego o kwotę: 190.000 zł ujmuje się zapisem: **Wn konto 87, Ma konto 65-0**.*

Test na utratę wartości

Aktywa z tytułu podatku odroczonego związane z dochodami wolnymi od podatku podlegają testom na utratę wartości. KSR nr 2 stanowi, iż w przypadku wystąpienia utraty wartości równolegle następuje odpisanie takich rozliczeń międzyokresowych przychodów z tytułu premii inwestycyjnych, w przypadku których dotacja już nie wystąpi (por. pkt 13.3). W księgach rachunkowych odpisanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się zapisem: **Wn konto 84, Ma konto 65-0**.

Przykład

*Zgodnie z ustaleniami spółka będzie w stanie wykorzystać jeszcze: 900.000 zł zwolnienia. W takiej sytuacji aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego od części, której nie planuje się wykorzystać: $(5.000.000 \text{ zł} \times 50\%) - 1.000.000 \text{ zł} - 900.000 \text{ zł} \times 19\% = 114.000 \text{ zł}$ odpisuje się w korespondencji z przychodami przeszłych okresów, zapisem: **Wn konto 84, Ma konto 65-0**.*

10. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ustalane w związku ze stratą podatkową

Czy strata podatkowa podlega aktywowaniu, tj. czy ustala się aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu straty podatkowej możliwej do odliczenia?

W związku ze stratą podatkową, możliwą do odliczenia od dochodu w przyszłości, jednostka ustala aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, którego jest podatnikiem. Jest to uzasadnione tym, że jednostka uzyska przyszłe korzyści powstałe wskutek przeszłych zdarzeń. Korzyści te polegają na prawie do zmniejszenia przyszłego zobowiązania z tytułu podatku dochodowego, wobec odliczenia straty podatkowej od dochodu. Powyższe wynika z art. 37 ust. 1 ustawy o rachunkowości.

Należy ponadto zauważyć, iż aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności. Zgodnie z definicją aktywów określoną w art. 3 ust. 1 pkt 12 ustawy o rachunkowości, aktywa mają zapewnić w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Jeśli na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego jednostka jest pewna, że dany składnik aktywów nie zapewni w przyszłości korzyści ekonomicznych w części lub całości, to należy jego wartość zaktualizować, doprowadzając ją do ceny możliwej do uzyskania lub zaliczyć w całości do kosztów lub strat nadzwyczajnych.

Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienia można stwierdzić, iż warunkiem aktywowania przyszłych korzyści, jakie daje odliczenie od dochodu podatkowego straty podatkowej, jest ustalenie, czy jednostka osiągnie z dużym prawdopodobieństwem w ciągu następnych pięciu lat dochód wystarczający na odliczenie tej straty. W sytuacji gdy osiągnięcie dochodu do opodatkowania jest mało prawdopodobne, aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie ujmuje się. Przy czym nieaktywowanie straty nie pozbawia możliwości jej potrącenia od przyszłych dochodów przy zachowaniu określonych w ustawie podatkowej warunków. Wysokość aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego obowiązującego w roku powstania obowiązku podatkowego.

Przykład

I. Założenia:

1. W 2013 r. spółka z o.o. poniosła stratę podatkową w kwocie: 210.000 zł i przyjęła, iż będzie można ją odliczyć w latach 2014 i 2015 od dochodu do opodatkowania w dwóch równych ratach, tzn.: $105.000 \text{ zł} \times 19\% = 19.950 \text{ zł}$. W związku z tym wysokość aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego przy zastosowaniu aktualnej stawki podatku wyniosła łącznie: $19.950 \text{ zł} + 19.950 \text{ zł} = 39.900 \text{ zł}$.
2. W 2014 r. jednostka osiągnęła dochód podatkowy w kwocie: 400.000 zł, w związku z czym odliczyła 50% straty, tj.: 105.000 zł. Należny podatek za 2014 r. wykazany w CIT-8 wynosił: $400.000 \text{ zł} - 105.000 \text{ zł} = 295.000 \text{ zł}$; $295.000 \text{ zł} \times 19\% = 56.050 \text{ zł}$.
3. Dla uproszczenia przyjęto, iż wynik finansowy brutto jest taki sam, jak wynik podatkowy.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
A. Zapisy w księgach 2013 r.			
1. PK – aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	39.900 zł	65-0	87
2. PK – przeniesienie salda konta 87 na koniec roku obrotowego	39.900 zł	87	86
B. Zapisy w księgach 2014 r.			
1. PK – zarachowanie podatku dochodowego	56.050 zł	87	22
2. PK – odpisanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	19.950 zł	87	65-0
3. PK – przeniesienie salda konta 87 na koniec roku obrotowego	76.000 zł	86	87

III. Księgowania:

A. Zapisy w księgach 2013 r.

Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”			Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”				Konto 86 „Wynik finansowy”			
(1)	39.900		(2)	39.900	39.900	(1)	(S.p.)	210.000	39.900	(2)
							(S.k.)	170.100		

B. Zapisy w księgach 2014 r.

Konto 65-0 „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”				Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”				Konto 86 „Wynik finansowy”			
(S.p.)	39.900	19.950	(2)	(1)	56.050	76.000	(3)	(3)	76.000	400.000	(S.p.)
				(2)	19.950					324.000	(S.k.)

Konto 22 „Rozrachunki publicznoprawne”		
	56.050	(1)

IV. Fragment rachunku zysków i strat (wariant porównawczy) za 2014 r.:

Wiersz	Wyszczególnienie	Dane za 2014 r. (w złotych)	Dane za 2013 r. (w złotych)
K.	Zysk (strata) brutto (I +/- J) (...)	400.000	– 210.000
L.	Podatek dochodowy	76.000**	– 39.900*
M.	Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)		
N.	Zysk (strata) netto (K – L – M)	324.000	– 170.100

* W 2013 r. stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec roku wynosił: 39.900 zł, a na początek roku wynosił: 0 zł. Zatem zmiana stanu aktywów z tytułu odroczonego podatku wynosiła: 39.900 zł – 0 zł = 39.900 zł. Jednostka w 2013 r. nie ujmowała rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, a więc stan rezerw wynosił: 0 zł. Część odroczonego podatku dochodowego wykazania w rachunku zysków i strat wyniosła zatem: 0 zł (stan rezerw) – 39.900 zł (stan aktywów) = – 39.900 zł.

** W 2014 r. stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec roku wynosił: 19.950 zł, a na początek roku wynosił: 39.900 zł. Zatem zmiana stanu aktywów z tytułu odroczonego podatku wynosiła: 19.950 zł – 39.900 zł = – 19.950 zł. Jednostka w 2014 r. nie ujmowała rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, a więc stan rezerw wynosił: 0 zł. Część odroczonego podatku dochodowego wykazania w rachunku zysków i strat wyniosła zatem: 0 zł (stan rezerw) – (–) 19.950 zł (stan aktywów) = 19.950 zł. W sumie kwota podatku dochodowego wykazywana w rachunku zysków i strat za 2014 r. wyniosła: 56.050 zł + 19.950 zł = 76.000 zł.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że w literaturze przedmiotu (np. w publikacji „Zamknięcie roku 2014” Wydawnictwa Rachunkowość sp. z o.o. na str. 364) można znaleźć stanowisko, że aktywowanie straty podatkowej już w roku obrotowym, w którym stratę poniesiono, zniekształca wynik finansowy netto. W takim przypadku wynik finansowy netto jest niższy od rzeczywistej straty. W celu uniknięcia deformacji wyniku finansowego proponuje

się, aby aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustalać najwcześniej w kolejnym roku, w którym jednostka uzyska dodatni wynik podatkowy umożliwiający pokrycie straty podatkowej.

ZESZYTY METODYCZNE RACHUNKOWOŚCI

Redakcja: Redaktor Naczelna: Wiesława Śliwińska-Sokół
Dodatek opracowała: Urszula Kaczmarek
adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
e-mail: zeszyty@gofin.pl

Wydawca: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN sp. z o.o.
adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
tel.: 95 720 85 40, faks 95 720 85 60

NAKLAD **14 900**

PRENUMERATA 2015 szczegóły na www.sklep.gofin.pl

Numer kompletu	Komplety z nagrodami w PRENUMERACIE 2015	Cena podstawowa	RABAT	Cena promocyjna
KOMPLET nr 1	Komplet czasopism (tab. 2 poz. 6) + Gazeta Podatkowa	2334 zł	18%	1898 zł
KOMPLET nr 2	Komplet czasopism (tab. 2 poz. 6)	1965 zł	13%	1698 zł
KOMPLET nr 3	Biuletyn Informacyjny (tab. 2 poz. 1) + Gazeta Podatkowa	918 zł	7%	854 zł

Lp.	Tytuł czasopisma	Cykl wydawniczy	PRENUMERATA 2015		
			cały rok	I półrocze	I kwartał
1.	Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych z comiesięcznym dodatkiem Serwis Podatkowy + on-line GRATIS!	co 10 dni	549 zł	274,50 zł	137,25 zł
2.	Ubezpieczenia i Prawo Pracy + on-line GRATIS!	dwutygodnik	366 zł	183,00 zł	91,50 zł
3.	Poradnik VAT + on-line GRATIS!	dwutygodnik	348 zł	174,00 zł	87,00 zł
4.	Zeszyty Metodyczne Rachunkowości + on-line GRATIS!	dwutygodnik	360 zł	180,00 zł	90,00 zł
5.	Przegląd Podatku Dochodowego + on-line GRATIS!	dwutygodnik	342 zł	171,00 zł	85,50 zł
6.	KOMPLET CZASOPISEM (poz. 1-5) + Serwis Głównego Księgowego GRATIS!	patrz poz. 1-5	1698 zł	982,50 zł	491,25 zł
7.	Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych bez dodatku Serwis Podatkowy + on-line GRATIS!	co 10 dni	459 zł	229,50 zł	114,75 zł

Ceny zawierają podatek VAT. Koszty wysyłki pokrywa Wydawnictwo.

Warunkiem prenumeraty jest złożenie zamówienia (np. na www.sklep.gofin.pl) oraz **jednoczesne dokonanie wpłaty** na konto: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN, BH Oddział w Gorzowie Wlkp., nr 14 1030 1133 0000 0000 3533 0000. Po otrzymaniu wpłaty wystawiamy fakturę.

Informacje o innych produktach: internetowy Serwis Głównego Księgowego, Czasopisma Księgowych on-line, Gazeta Podatkowa, segregatory i boksy dostępne są na stronie internetowej:

www.sklep.gofin.pl

Informacji udziela także **Biuro Obsługi Klienta** - tel. **95 720 85 40**, infolinia **800 162 732**

Publikacje zamieszczone w czasopiśmie nie stanowią opinii prawnych, urzędowej interpretacji przepisów ani innego oficjalnego stanowiska organów państwowych.

Wszelkie prawa zastrzeżone: kopiowanie, przedruk i rozpowszechnianie zabronione.